

POTUNGAUE TAMATE AFI MO E MEÁ FAKAFOKIFA Á
TONGA

PALANI NGAUE

TAÚ FAKAPAÁNGA 2025/2026 – 2027/2028

Kano Tohi

Lisi ó e Ngaahi Lea Fakanounou.....	2
Talamuáki mei he Éiki Minisitā	3
Tohi mei he Komisiona Tamateafi mo e Meá Fakafokifa á Tonga	4
1. Fakamatala Fakalukufua Palani Ngaue TFES.....	5
1.1. Tuútuúni & Tefitoí Lao, Lao Tuútu'uni & Aleapau	5
1.2. Hoa Ngaue	6
1.3. Mape Halafononga.....	8
1.4. SDGs/Palani Ngaue Fakafonua	9
1.4.1. Ola ó e TSDF tokonií é he Ngaahi Potungaue, Kautaha.....	9
1.4.2. GPA Palani Sekitoa, Fakaloto fonua & Fakalakalakaí Komuniti.....	11
3 Fakalukufua ó e Potungaue	12
3.1. Ngaahi Ola ó e Potungaue fakakulupu ki he Vaá Ngaue/Ngaahi Polokalama liki mo e Ngaahi Polokalama	12
3.2 Faúnga ó e Potungaue	14
3.3 Fakaikiiki ó e Palani ki he liliu á e MDA	16
4 Patiseti á e Potungaue mo e kau Ngaue	22
4.1. Polokalama 1: Puleí mo e Faleí Fakalao.....	24
4.2 Polokalama 2: Va'a Tamateafi	36
Fakalahi	40
Fakalahi 1: Analaisio Fakaikiiki Hoa Ngaue	40
Fakalahi 2 Tohi tokoni ki he Fatongia 'a e TFES.....	41
Fakalahi 3: Fa'unga.....	42
A: Va'a Fakahoko Fatongia.....	42
C: Va'a Malu 'o e Kolo.....	43
D: Va'a Ngaue ki he Me'a Fakafokifa	44
F: 'Ofisi 'o e Tokoni Komisiona (RPD).....	44
G: Va'a Tamateafi	45

Lisi ó e Ngaahi Lea Fakanounou

Fakanounou	
CP	Palani Ngaue
CP&B	Palani Ngaue & Patiseti
FY	Taú Fakapaánga
GPA	Élia mahuínga á e Puleánga
KPI	Meáfua Tefito
LA	Fale Alea
MDA	Potungaue, Ngaueánga mo e Kautaha
MFS	Tamateafi (Fakatonga ó Áositelelia)
MoFE	Minisita ki he Tamateafi mo e Meá Fakafokifa
NAPID	Palani Fakafonua ki hono tauí faitoó konatapu
NIIP	Palani Fakafonua Faúnga Koloa
PE	Ngaahi Kautaha
SAMFS	Tamateafi Fakatonga ó Áositelelia
SDG	Ngaahi Taumuá Fakalakalaka
SO	Tuútuúni Ngaue 2016
TFES	Potungaue Tamateafi mo e Meá Fakafokifa á Tonga
TSDF	Palani Fakalakalaka ki he Tuúloa
WD	Áho Ngaue

Talamuáki mei he Éiki Minisitā

*Honourable Paula Piveni Piukala,
Minisita ki he Tamateafi mo e Meá
Fakafokifa*

Óku ou fakafongai atu á e Potungaue Tamateafi mo e Meá Fakafokifa á Tonga (TFES), pea óku ou fiefia ke óatu á e Palani Ngaue ki he Taú Fakapaánga 2025/2026, 2026/2027 pea mo e 2027/2028.

'Oku ou tui ko e Potungaue Tamateafi mo e Meá Fakafokifa ko ha Potunguae mahu'inga 'i he'etau Pule'anga, ka 'oku 'ikai ke lahi 'a e pa'anga mo e tokoni 'oku nau ma'u. Ko éku taumuá keu hoko ko e leó ma'ae Potungaue ko 'eni ke tokoni ki he'enau fakahoko fatongia ke malu'i 'a e mo'ui mo e koloa 'i he Pule'anga 'o Tonga.

'Oku fakaha í he tohi ko 'eni 'a e faka'ofiofi 'a e ngaahi palani ngāue mo e ngaahi ola fekauáki mo e Palani Fakalakalaka ki he Tuúloa, 'oku kau mo ia he fokotu'utu'u ki hono fakahoko 'o e ngaahi palani fakalakalaka taimi lōloa.

Ko e Potungaue ko ha Potungaue 'oku kei fakalakalaka pea 'oku ne fiema'u 'a e tokoni totonu mei he Pule'anga ke fakalakalaka hono ivi mafai mo e lahi ke fakapapau'i hono fakalele lelei 'aupito tautautefito ki he taimi 'oku hoko mai ha fakatamaki fakaenatula.

'Oku ou fiemalie he ko e CP ko 'eni naé fou ia ki he lelei taha fiemáu á e Pule'anga Tonga 'i he loto, pea 'oku ou fakamālō ki he kau ngaue 'a e Potungaue ki he'enau fiemālie ma'u pē ke talia e liliu mo fakalelei'i énau ngaahi taumu'a ma'ae kaha'u ke malu ange ki hotau sosaieti Tongá.

Fakaápaápa atu,

Éiki Minisita Paula Piveni PIUKALA
Minisita ki he Tamate Afi mo e Meá Fakafokifa

Tohi mei he Komisiona Tamateafi mo e Meá Fakafokifa á Tonga

Kuo kamata fakaheka 'a e Potungaue Tamateafi mo e Meá Fakafokifa á Tonga ki he fakalakalaka, 'oku fakaofiofi mo e ngaahi palani fakalakalaka 'a e Pule'anga mo e ngaahi palani fakaloto'i Potungaue. Ko e founa mahu'inga 'eni ke fakapapau'i 'oku fakalakalaka 'a e Potungaue 'i he taimi 'oku taliui ai ki he tupulaki pea mo faingata'a ange ai 'a e ngaahi fakatamaki fakaenatula.

Ko ia ai, kuo fokotu'u 'a e Palani Ngaue ko 'eni ke fakapapau'i 'a e ngaue lelei mo e ivi mafai 'a e ngaahi tu'utu'uni 'a e Potungaue ki he Pule'anga, pea ke tokoni ia ki he fakalakalaka 'a Tonga fakalukufua. 'Oku ne langa hake 'i he ngaahi fakalakalaka foki mo e ngaahi leseni kuo ako mei he ngaahi founa kimu'a ke fakalelei'i 'a e ngaahi palani pea ke feáo mo e ngaahi patiseti kuo fokotu'u lolotonga.

'Oku ou tui ma'u pe 'e tokoni 'a e Palani Fakalakalaka ko 'eni, 'aki 'ene ngaahi founa mahu'inga mo e ngaahi polokalama 'oku taumu'a ki he ngaahi ola mo e tukunga fakapotopoto, ke tokoni ki he Pule'anga mo e ngaahi hoa Fakalakalaka ke mahino'i mo fakalotolahi 'a e ngaahi taumu'a lōloa mo e ngaahi taumu'a fakama'opo'opo 'a e Potungaue Tamateafi mo e Meá Fakafokifa á Tonga ke fakalaka'aki e va lelei mo e koloá mo e kau taki ke malu'i 'a e mo'ui mo e koloa mei he ngaahi kongasosi 'o e afi mo e ngaahi fakatamaki kehe.

Óku ou falala ki he Palani Ngaue ni, mo éne ngaahi polokalama mo e taumuá ó e fakahoko fatongia mo e taumuá ola, é tokoni ki he Pule'anga mo e ngaahi Hoa Fakalakalaka í he mahino pea mo tupulekina á e ngaahi taumuá taimi nounou á e TFES fengaeáki lelei mo e Komuniti pea mo e hoa ngaue ke malu'í mo'úi mo e koloa mei he ola tamaki ó e vela mo e ngaahi meá fakafokifa kehe.

Fakaápaápa atu,

Viliami, F. TU'IMALAMAKA

Komisiona ki he Tāmate Afi mo e Meá Fakafokifā

1. Fakamatala Fakalukufua Palani Ngaue TFES

1.1. Tuútuúni & Tefitoí Lao, Lao Tuútu'uni & Aleapau

Ko e TFES 'oku tataki pea mo fakalele 'e he Lao Tamate Afi mo e Me'a Fakafokifa 'a Tonga. kupu 4 'oku fakahinohino ai 'a e taumu'a mo 'ene ngaue 'oku ha 'i lalo:

- Fakahoko hono tamate'i e vela, faka'ehi'ehi'i pea mo hono fakatoto'i;
- Fakahoko taliui ki he me'a fakafokifa ke malu'i e mo'ui mo e koloa kimu'a, lolotonga mo e hili 'a e me'a fakafokifa;
- 'Oatu ha fakatokanga ki he kakai fakalukufua fekau'aki mo e vela pea mo e fakatamaki 'o e vela ki he kotoa 'o Tonga ki he taumu'a ki he malu'i mo'ui mo e koloa;
- Fakahoko mo ha ngaahi ngaue kehe 'oku talanoa'i he Ngaue 'i he malumalu 'o e Lao pe ko ha ngaahi Lao kehe pe ko e tu'utu'uni mei he Minisita;
- Fakahoko ha ngaahi ngaue ke hiki hake tu'unga 'o e Potungaue¹ pe ko ha feinga pa'anga ke tokoni ki he Potungaue ki hono fakahoko hono ngaahi fatongia; pea
- Fakahoko ha fa'ahinga me'a 'oku fiema'u, pe fekau'aki, ke fakamalohi'i hono fatongia

Fakatatau, ko e TFES 'oku fai 'utumauku ke fakahoko 'ene taumu'a pea ke lava lelei 'o fakahoko hono ngaahi fatongia fakamalumu 'i he Lao.

Ko homau fatongia 'oku toe 'omai he ngaahi me'a ko 'eni:

Ngaahi Lao

1. Lao Tamate Afi mo e Me'a Fakafokifa 'a Tonga 2014
2. Lao ki he Ngaahi Langa 2002
3. Lao ki hono Pule'i 'o e Me'a Fakapa'anga 2002
4. Lao ki hono Pule'i 'o e Ngaahi Ngaue Fakafokifa 2007
5. Lao Polisi 2010
6. Lao ki he Ma'u Kavamalohi 2010
7. Lao ki he Poate Vai 'a Tonga
8. Lao ki he Maúánga Ivi 2021

Ngaahi Tu'utu'uni Ngaue

1. Tu'utu'uni Pule'i 'o e Langa 2007
2. Tu'utu'uni ki he Lolo 1988

¹ Ko e feinga pa'anga 'o fakatatau ki he feinga pa'anga (hange ko ha lulu, fea, hulohula etc) ke tokoni ki he Potungaue ke fakahoko'aki taha pe ko 'ene ngaahi fatongia. Fakatata 'aki 'eni, 'oku faka'ata he lao 'a e Potungaue ke ne fakalele ha lulu ke lava ia 'o kumi'aki ha puti tamate afi fo'ou ki he kau ngaue tamate afi he ko e talu hono fakapapau'i kinautolu ki he lakanga pea 'oku ko e kongia lahi 'oku maumau pea faingata'a'ia hono ngaue'aki.

Tu'utu'uni Fakalotofale

1. Tu'utu'uni ki he Founa Ngäue ki he Ngaue'anga
2. Tu'utu'uni ki he Founa Ngäue Pule'i

Aleapau

Fakamo'oni ki he Aleapau (MOU) 'i he vaha'a 'o e TFES mo e SAMFS 2023.

1.2. Hoa Ngaue

Hoa Ngaue TFES mo énau fekauáki

Hoa Ngaue	Kasitoma TFES	Tokonií TFES	Kaungameá TFES	Tokangaí TFES
Kapineti	x	x	x	x
Fale Alea	x	x	x	x
Ngaahi Kautaha, Potungaue	x	x	x	x
Potungaue Ngaahi Ngaue Lalahi			x	
Polisi Tonga			x	
Potungaue Fefakatauíki, Ékonomika mo e Fakalakalaka			x	
Ófisi Tokangaekina e Ngaahi Fakatamaki Fakanatula			x	
Ngaahi Kautaha	x			
Pisinisi	x	x	x	
NSA, CSO	x	x	x	
Kakai Fakalukufua	x	x	x	x
Hoa Ngaue Fakalakalaka		x	x	x

Hoa Ngaue	Fakamatala
Kapineti	Ko e TFES 'oku 'ikai ke nau laine tatau mo e MDA, he 'oku fakamalumu kinautolu mei he Kapineti ki hono tali 'o e ngaahi fokotu'utu'u ngaue mo e ngaahi poloseki. Ko e ngaahi ngaue fekau'aki mo e kau ngaue 'oku fou ia ki he Kapineti, ka 'oku fiema'u ke 'uluaki faka'atā he MoP.
Fale Alea	'Oku tuku atu 'e he TFES 'a e fale'i mo e fakamatala ki he Fale Alea 'i ha me'a ngaahi tu'utu'uni 'oku nau fakamalumu ai, e.g taliui ki he me'a fakafokifa 'i Tonga, etc.
Ngaahi Kautaha, Potungaue	'Oku fiema'u e TFES ke nau ngaue ki he ngaahi me'a fakalao 'o fakatatau ki he'enau Lao pea pehe foki ki he ngaahi lao kehe 'o e ngaahi MDA 'oku fiema'u ha ngaue ki ai 'a e Potungaue; 'oku 'oatu he TFES 'a e ngaue ki he malu mei he vela ki he ngaahi MDA.
Potungaue Ngaahi Ngaue Lalahi	'Oku ngaue fakataha 'a e TFES mo e MDA ko 'eni ki hono sivi mo tali 'a e ngaahi mape langa fale.
Polisi Tonga	'Oku ngaue fakataha 'a e TFES mo e MDA ko 'eni ki hono sivi mo hono tali 'a e laiseni kava malohi (fakatefito pe ki hono sivi 'a e malu mei he vela 'a e fale)
Potungaue Fefakatauaki, Ékonomika mo e Fakalakalaka	'Oku ngaue fakataha 'a e TFES mo e MDA ko 'eni ki hono sivi mo tali 'o e ngaahi laiseni pisinisi (faaktefito pe ki hono sivi 'a e malu mei he vela 'a e fale)
Ófisi Tokangaekina e Ngaahi Fakatamaki Fakanatula	Taliui ki he me'a fakafokifa, 'oku ngaue vaofi 'a e TFES mo e NEMO 'i he taimi 'o e tukunga malie pea mo e 'alotamaki ki hono tokanga'i ngaahi fakatamaki pea mo e taimi fakaakeake mei he fakatamaki 'i Tonga.
Ngaahi Kautaha	'Oku fiema'u e TFES ke nau ngaue ki he ngaahi me'a fakalao 'o fakatatau ki he'enau Lao pea pehe foki ki he ngaahi lao kehe 'o e Ngaahi Kautaha 'oku fiema'u ha ngaue ki ai 'a e Potungaue; 'oku 'oatu he TFES 'a e ngaue ki he malu mei he vela ki he Ngaahi Kautaha.
Pisinisi	'Oku fiema'u e TFES ke nau ngaue ki he ngaahi me'a fakalao 'o fakatatau ki he'enau Lao pea pehe foki ki he ngaahi lao kehe 'o e ngaahi Pisinisi 'oku fiema'u ha ngaue ki ai 'a e Potungaue; 'oku 'oatu he TFES 'a e ngaue ki he malu mei he vela ki he ngaahi Pisinisi mo e ngaahi kautaha taautaha
NSA, CSO	'Oku fiema'u e TFES ke nau ngaue ki he ngaahi me'a fakalao 'o fakatatau ki he'enau Lao pea pehe foki ki he ngaahi lao kehe 'oku fiema'u ki ai ngaue 'a e Potungaue
Kakai Fakalukufua	'Oku fiema'u e TFES ke nau ngaue ki he ngaahi me'a fakalao 'o fakatatau ki he'enau Lao pea pehe foki ki he ngaahi lao kehe 'oku fiema'u ki ai ngaue 'a e Potungaue; 'Oku fakahoko he TFES 'a e ngaue ki he malu mei he vela ki he ngaahi komuniti pea mo e kakai.
Hoa Ngaue Fakalakalaka	'Oku fekumi 'a e TFES ki ha hoa tokoni ki he fakalakalaka ke malava ke fakalakalaka'i 'ene ngaahi me'a ngaue mo hono fakahoko hono fatongia. Fakatatau, 'oku fiema'u ki he Potungaue ke fai fakatatau ki he ngaahi fiema'u 'o fakatatau ki he aleapau mo ha hoa ngaue ki he fakalakalaka. e.g lao ki he fakamamahi'i fanau, etc.

1.3. Mape Halafononga

1.4. SDGs/Palani Ngaue Fakafonua

Ko e ngaue 'a e TFES 'oku tataki ia he Palani Langa Fakalakalaka 'a Tonga hono II. He 'oku ne fakaho'ata mai 'a e **visone 'a e Pule'anga** 'o hange ko eni:

“Ko ha Tonga Fakalakalaka 'oku ne poupou ki ha mo'ui tu'uloa kiate kitautolu”.

Ke tokoni fekau'aki pea mo e visone, ko e Potungaue ke ne ma'u e ngaahi fiema'u tefito 'a e ola, fa'unga mo e taumu'a 'a e **TSDF Fakafonua pea mo e Ola ha mai 'i he taumu'a 'i he Potungaue** 'oku fakaho'ata 'i he fakamatala 'i he TSDF II.

Ola Fa'unga TSDF Ola D: 'Oku fakakau ki ai, fakalakalaka'i pea mo fakaho'ata 'a e taki lelei 'i ha lao mo e tu'utu'uni

Ola Fa'unga TSDF Ola F: 'Oku fakakau ki ai, fakalakalaka'i ola 'o e fonua, pule'i 'ataakai, pea mo kaunga ki he kalaimeta mo hono fakatu'utamaki

Ola Fa'unga TSDF 3.2: Ke fakalakalaka'i lao mo hono tu'utu'uni pea pehe foki ki he malu e fonua ke fakahoko

TSDF Organizational Outcome 5.4: Ko hono fakalelei'i 'a e tu'unga malu 'a e Pule'anga mo e koloá mei ha faingata'a mo e ngaahi fakatamaki ki he mo'ui, tupu mo e fakalakalaka mei he ngaahi fakatamaki fakaenatula lalahi mo e feliuliaki 'o e 'ea, kau ai mo e ngaahi éa fakatu'utamaki, 'ea mo e ngaahi me'a hoko í 'oseni pea mo hono siofi ki he fakalalahi 'a e ngaahi me'a pehe 'i he feliuliaki 'a e 'ea.

Fakatatau ki he SDG13, SGD taketi 13.1 pea mo e fakahinohino 13.1.1 & 13.1.2. 'oku kaunga tonu 'a e TFES ki he taliui ki he fakatamaki fakaenatula. Pea ko e fehokotakinga ki he TSDF Ola Fakafonua F. Ko ia ai, 'oku fakatokanga'i 'ene fiema'u ke fokotu'u pea tauhi ola ki he fakatamaki ke fakamalohi'i pea mo 'ene ivi malava ki he anga tu'u e 'ea ki he fakatamaki pea mo e fakatamaki fakaenatula.

1.4.1. Ola ó e TSDF tokonií é he Ngaahi Potungaue, Kautaha

'Oku fakalakalaka'i 'e he Potungaue 'ene ngaahi Ola 'o fakatatau ki hono 'ilo'i 'a e fiema'u 'a e ngaahi kolo pea mo e fekau'aki mo hono fakahoko hono ngaahi ngaafa 'i he Lao.

Koe Pule'anga pea mo 'ene ngaahi ngäue tefito 'o kau ki ai mo e Patiseti 'oku fakatokanga'i ia ki hono fa'u 'a e ngäue Ola 'a e TFES. Koe 'uhĩ koe fakangatangata 'a e patiseti pea mo e kaungäue 'a e Potungäue, 'oku lava he TFES 'o 'ilo'i 'a e 'elia mahu'inga ke fai ai hono siofi pea mo e ngaahi ngaue tokoni ke fokotu'u ke mahino 'oku lava 'o tukuange 'a e ola koia. Pea ko 'ene lava ma'u ha patiseti mo ha kaungäue, 'oku taumu'a 'a e TFES ke fakalahi 'ene ngaahi ngaue 'o fakamalumu 'i he ola 'oku ma'u ke lava 'o fakakakato 'a e fiema'u 'a e Kolo pea mo fakalakalaka'i 'ene tokoni ki he ola fakafonua

Ola TFES ha atu:

- Ngaue Fakaminisita
- Pule'i mo e Fale'i Fakalao
- Fakahoko Fatongia
- Ako mo e Fakalakalaka
- Talui ki he vela ke malu'i e mo'ui mo e koloa
- Faka'ehi'ehi mei he vela mo e ngaue ki hono fakasi'isi'i
- Tali ui ki he me'a fakafokifa ke malu'i mo'ui mo e koloa

Ko e ngaahi ola ko 'eni 'oku ne fakaho'ata mai 'a e ola 'o e TSDF pea mo e ola fakafonua 'i he ngaue fakataha pea mo e tukui kolo ke lava 'o ngaue'i 'a e ola ki he fakatu'utamaki 'o e vela mo e ngaahi fakatamaki kehe, hange ko e ngaahi saikolone 'oku ne uesia ki he mo'ui moe koloa 'a e kakai. Ko e ngaue 'oku toe lava sio ki ha fakalakalaka'i Ola B mo e D ke ne lava matu'uaki 'a e ngaahi hoha'a ki he feliliuaki 'a e 'Ea 'i hono fokotu'u ha kau ngaue ke nau fehanganagai mo e ngaahi me'a ni 'o hange ko hono hü mai 'o e ngaahi kasa 'oku tokoni ki hono holoki 'a e ngaahi naunau malu'i 'i he 'atä pea pehë ki he ma'olunga 'a e tahi.

'I he tupu á e fiemaú mei he Kominiuti pea mo e mahuínga hono fakasiísíí ó e ola tamaki ó e fairoó konatapu. Ko ia ai óku palani á e TFES ke hokohoko atu hono fakatupulekina ó e Ola 4 pea mo e 7 ke óatu ha ako feúnga ki he ngaahi naunau fakatuútamaki pea pehe foki hono fokotuútuú ha timi ke nau ngaue ki ai, tauhi pea mo hono fakaáuha ó e naunau fakatuútamaki.

.

1.4.2.GPA Palani Sekitoa, Fakalotofonua & Fakalalakakaí Komuniti

Taketi GPA	Ola	Ngaahi Ngaue/Palani/Polokalama	Taketi 2025/26	Taketi 2026/27	Taketi 2027/28
GPA #1: Langa ha tu'unga malu mo ha ngaahi makatuúnga malu ange ki he ngaahi fakatamaki fakaenatula pea mo e feinga ke fetaulaki mo e faingata'a ó e hokohoko atu 'o e feliuliuiaki 'o e 'ea.	- Pule'i mo e Fale'i - Fakahoko Fatongia - Taliui ki he vela ke malu'i mo'ui mo e koloa - Taliui ki he meá fakafokifa ke maluí moúí mo e koloa - Ako & Fakalalakaka fakalahi	- Langa ngaahi ápitanga tamateafi - Fakatokolahi kau ngaue - Fakalahi ngaahi meálele (meálele ngaue e.g. loli tamateafi) - Fokotuú ngaahi paipa fakatamateafi - Langa ha úluí ófisi - Langa ha ápiako maáe Potungaue - Fokotuú Ngaue ki he meálele uta mahaki	Fakalalakaka ngaahi ngaue tokoni ke malava fakalalakaka lelei e ngaahi ngaue fakahoko ki he kakai í he taimi óku hoko ai ha fakatamaki fakaenatula.	Fakalalakaka ngaahi ngaue tokoni ke malava fakalalakaka lelei e ngaahi ngaue fakahoko ki he kakai í he taimi óku hoko ai ha fakatamaki fakaenatula.	Fakalalakaka ngaahi ngaue tokoni ke malava fakalalakaka lelei e ngaahi ngaue fakahoko ki he kakai í he taimi óku hoko ai ha fakatamaki fakaenatula.
GPA#3 Fakatahataha'i taliui Fakafonua pea mo Tu'apule'anga ki he lelei hono fakasi'isi'i hono ngaohi pea mo hono ngaue'aki 'o e faito'o konatapu, pea ke faka'ilo hono fakasi'isi'I uesia 'i he founa 'o fou he lao pea ke fakamalohia 'a e kau ki ai á e kakai.	- Pule'i mo e Fale'i - Fakahoko Fatongia - Taliui ki he me'a fakafokifa ke malu'i mo'ui mo e koloa - Ngaue Fakasi'isi'i vela (fakamalumu he faka'ehi'ehi mei he vela) - Ako & Fakalalakaka fakalahi	- Fokotu'u ha polokalama ako fekau'aki mo e Hazmat ki he kau ngaue hono kotoa. - Fokotu'u ha polokalama faka'ehi'ehi ki he kakai ki he faito'o konatapu - Fokotu'u ha timi ngaue ki he HazMat - Fokotuu Ngaue ki he meálele uta-mahaki	Fakalalakakaí ngaahi ngaue tokoni ke fokotu'u ha tu'utu'uni mo ha ngaue óku álunga tatau mo e NAPID ki hono tokanga'i mo hono tauhi e ngaahi koloa fakatu'utamaki. Va'a ngaue ki he fakasi'isi'I ó e vela ke fokotu'u ha polokalama ke a'u ai ki he kakai	Fakalalakakaí ngaahi ngaue tokoni ke fokotu'u ha tu'utu'uni mo ha ngaue óku álunga tatau mo e NAPID ki hono tokanga'i mo hono tauhi e ngaahi koloa fakatu'utamaki. Va'a ngaue ki he fakasi'isi'I ó e vela ke fokotu'u ha polokalama ke a'u ai ki he kakai	Fakalalakakaí ngaahi ngaue tokoni ke fokotu'u ha tu'utu'uni mo ha ngaue óku álunga tatau mo e NAPID ki hono tokanga'i mo hono tauhi e ngaahi koloa fakatu'utamaki. Va'a ngaue ki he fakasi'isi'I ó e vela ke fokotu'u ha polokalama ke a'u ai ki he kakai

3 Fakalukufua ó e Potungaue

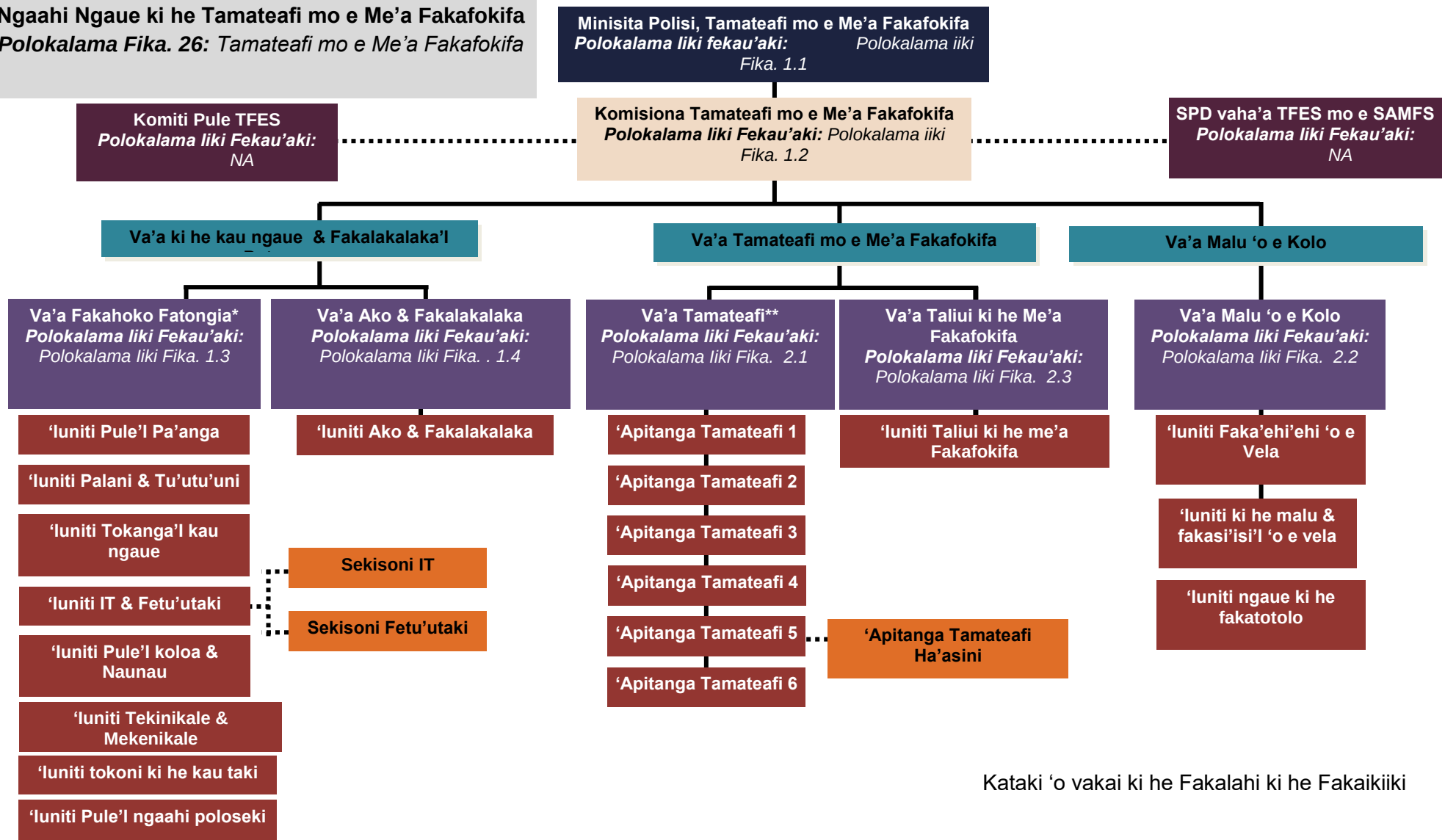
3.1. Ngaahi Ola ó e Potungaue fakakulupu ki he Vaá Ngaue/Ngaahi Polokalama liki mo e Ngaahi Polokalama

Polokalama liki	Ola Potungaue	Ngaue/Palani	Vaá Ngaue Fekauáki
1.1. Ófisi ó e Minisita	Ola lelei mo fokotu'utu'u lelei hono 'oatu e ngaahi fale'l ki he Pule'anga mo e Kapineti 'l hono fakalele 'o e TFES, pea mo e taliui ki he vela mo e me'a fakafokifa	1. Fakahoko pule'l mo e tokanga'l mo hono tataki 'o e Potungaue 2. Siofi e ngaahi me'a óku fakahu atu ki he Kapineti 3. Siofi ngaahi fokotu'utu'u kotoa ki he hoa ngaue pe tokoni	1. 'Ofisi 'o e Minisita
1.2. Ófisi ó e Komisiona	Fokotu'utu'u lelei, fakalele pea mo hono tokanga'l 'o e ngaahi tu'utu'uni, ngaahi fiema'u mo e palani; malu'l tokoni mei tu'a ki hono fakahoko fatongia fakalao.	1. Fa'u/ Liliu tu'utu'uni 2. Malu'l ngaahi tokoni mei tu'a ki he ngaue kuo tuku mai 3. Teuteu ngaahi fokotu'utu'u me'a fo'ou pea mo e palani 4. Tokanga'i Komiti Pule 5. Teuteu CP, AMP mo e Patiseti va'a ngaue 6. Teuteu lipooti fakata'u	1. Ófisi ó e Komisiona
1.3. Vaá Fakahoko Fatongia	Fokotu'utu'u lelei mo hono tokonia ngaue ke fakapapau'l 'oku malava leleli hono fakahoko honau fatongia ('ata ki tu'a, taliui, lipooti fakapa'anga; fakapapau'l 'oku fakafonu e ngaahi lakanga kotoa pea mo e kau hu fo'ou ke ako'l' lelei; fakapapau'l ngaue faka'ofisi, fakaopa'anga pea mo e ngaahi ngaue tokoni 'oku fakahoko 'l loto he lao mo e fiema'u tu'utu'uni, tokoni fakatekinikale ki he fiema'u pea pehe ki hono tokanga'l e ngaahi koloa mo e naunau)	1. Sivií Fakahoko Fatongia TFES 2. Ánalaiso ngaue 3. Kau ngaue akoako & Fakangaueí 4. Fakalalakalakaí kau ngaue 5. Puleí & Lipooti Livi 6. Monuíá kau ngaue 7. Tokoni ngaue fakaófisi	Va'a Ngaue Tokangaí ó e Kau Ngaue
		1. Ngaue Fakapaánga 2. Palani Patiseti mo e lipooti 3. Vahenga kau ngaue mo e totongi tuúpau	Va'a Ngaue Tokangaí meá Fakapaánga
		1. Tokangaí ngaahi koloa 2. Tokangaí ngaahi naunau 3. Tokangaí ínasi tufa fakaáho	'Iuniti Ngaue Tokangaí Koloa & Naunau
		1. CP, AMP, mo e fokotuútuú Patiseti 2. Lipooti Fakataú 3. Fakapaánga mei tuá 4. Fokotuútuú ngaahi konifelenisi, ako, mo e polokalama	Ngaahi ngaue tokoni makehe
		1. Faleí Fakalao 2. Fakahoko e ako & konifelenisi 3. Ngaahi maumau tuútuúni fakalotofale 4. Siofi fakalelei fakalalakalaka & sivií	Íuniti Ngaue ki he Lao & Palani

		5. Tokangaí e fakatamaki 6. Ngaue tokoni ki he fakatotolo	
		1. Ngaue tokoni ICT 2. Ngaue fakafetuútaki	Íuniti ITC
		1. Sivi ngaahi meáalele	Íuniti Ngaue Tekinikale & Mekenikale
1.4: Vaá Ako & Fakalakalaka	Fakalele tu'utu'uni ki he ako pea mo e ngaahi ako makehe ki he taukei. Eg. Ako ki he naunau kona; pukepuke kau ngaue he tu'unga lelei ki he fakahoko fatongia	1. Polokalama ako ke sivií 2. Ako Kamata 3. Ako tuúnga malohi e sino	Vaá Ngaue ki he kau Ngaue & Fakalakalakaí Potungaue
2.1. Vaá Tamateafi	Tamate'i e afi mo e ngaahi me'a fakafokifa kehe	Taliui ki he vela mo e meá fakafokifa	Vaá Ngaue Tamateafi & Meá Fakafokifa
	Pukepuke tu'unga ma'olunga 'o e tu'u mateuteu he taimi kotoa 'o fakafou he ngaahi ako mo e teuteu'l e ngaahi me'angaue ke taliui ki he me'a fakafokifa 'l loto he taimi nounou.	1. Tuúnga ako mo hono sivií kau ngaue ki tuá 2. Ngaahi ako ki tuá	
2.2. Vaá Ngaue ki he Malu ó e Kolo	Faka'ai'ai malu mei he vela mo e faka'ehi'ehi 'o fakafou he polokalama ako faka'ehi'ehi; fakalele ako ki he faka'ehi'ehi; fakahoko hono sivi ki he malu mei he vela; fakahoko ngaue fakatotolo ki he vela	1. Fakahoko sivi ki he malu mei he vela 2. Fakahoko polokalama ako 3. Tuku atu ha ngaahi fakatokanga/ faleí ki he kakai 4. Fakalakalakaí Polokalama 5. Ako mo e Hoa Ngaue 6. Fakahoko fakatotoloí ó e vela 7. Fakahoko sivií tuúnga malu mei he vela 8. Fakahoko sivi tuúnga fakatuútamaki mo e ngaahi laiseni pisinisi 9. Fokotuú tuúnga ki he fakaéhiéhi 10. Teuteuí CP, AMP mo e Patiseti vaá ngaue	Vaá Ngaue ki he Malu ó e Kolo

3.2. 3.2 Faúnga ó e Potungaue

Ngaahi Ngaue ki he Tamateafi mo e Me'a Fakafokifa
Polokalama Fika. 26: Tamateafi mo e Me'a Fakafokifa

Kataki 'o vakai ki he Fakalahi ki he Fakaikiiki

Nouti:

*Lolotonga fakahoko fokotu'utu'u ki he fakalahi re: fokotu'u e ngaahi 'luniti fo'ou

**Lolotonga fakahoko fokotu'utu'u ki he fakalahi re: fokotu'u fo'ou ngaah 'Apitanga

Ko e fa'unga 'o e Potungaue 'oku fakatefito ia 'i he ongo tafa'aki lalahi 'e tolu 'o e va'a ngaue, fakaéhiéhi mo e tekinikale, pea 'oku tokanga'i fakalukufua 'e he 'ofisi 'o e Komisiona.

Ko e kotoa 'o e Va'a Ngaue, ko e Va'a Ngaue ki he Kau Ngaue & Fakalakalaka'i 'o e kau ngaue mo e Va'a Ngaue ki he taliui & faka'ehi'ehi, 'oku pule'i mo fakalele ia 'e he takitaha Tokoni Komisiona ke fakapapau'i 'oku 'i he taupotu taha e fakahoko fatongia pea ki he taimi tatau 'a e tu'unga 'o e kau ngaue. Ko hono 'uhinga ia 'o e Fa'unga 'o e Potungaue ni ko e kotoa 'o e nima 'o e TFES 'oku lava ke nau tokanga taha ki honau ngaahi ngafa takitaha pe ko e tokoni ki he fakasi'isi'i 'o e vela mo e ngaue ki he me'a fakafokifa pe ko e ngaue 'i he 'ofisi fekau'aki mo hono pule'i/fakalele 'o e ngaue – ke fakapapau'i ko e ngafa fatongia 'o e TFES ke malu'i e mo'ui mo e koloa mei he vela mo e ngaahi fakatamaki kehe 'oku fakakakato

Ófisi ó e Komisiona

Ko e 'ofisi 'o e Komisiona 'oku kaunga tonu ia ki he Pule'i mo e Fale'i Fakalao. Ko e Komisiona 'oku kaunga tonu ia ki hono fokotu'utu'u tu'utu'uni 'a e TFES, ngaahi palani mo e me'a ngaahi me'a fo'ou 'o kau ai hono fakahu atu ki he Minisita ki hano tali. Ko e 'ofisi 'o e Komisiona 'oku kaunga fakahangatonu ia ki hono siofi fakalukufua mo hono tokanga'i 'o e TFES pea mo e mafai lahi 'oku 'iate ia. 'Oku ne kaunga ki hono tukuhifo, fakatonutonu 'o ha fai tu'utu'uni.

Vaá Fakahoko Fatongia

Fakahoko Fatongia 'oku ne tokanga'i mo fakalele 'e he Va'a Ngaue ki he kau ngaue mo e Fakalakalaka'i 'o e Potungaue, tautautefito ki he Va'a Fakahoko Fatongia 'o e TFES. Ko e fatongia lahi 'o e va'a ni ko hono tokanga'i ngaahi ma'u'anga ivi, lelei 'o e patiseti, palani mo lipooti, toknga'i kau ngaue mo e ngaue faka'ofisi. Ko e taumu'a 'o e polokalama ke fakapapau'i 'oku lele lelei ngaue faka'ofisi 'a e TFES ke lava hakeaki'i 'a e lelei pea polofesinale va'a ngaue ki he 'iuniti tekinikale.

Va'a Ako & Fakalakalaka

Ko e va'a ako & fakalakalaka 'oku kaunga tonu ki hono fakahoko e ngaahi ako fiema'u 'e he Potungaue. Kau heni hono ako'i mo fakalele polokalama likuluti ki he tamateafi. Ko e va'a ko 'eni te nau fakapapau'i ko e kau ngaue 'o e Potungaue 'oku malava pea lelei 'enau fakahoko fatongia he ngaahi polokalama ako fakahoko, 'o tatau pe he 'elia tekinikale mo e ngaahi 'elia kehe.

Vaá Tamateafi mo e Taliui ki he Meá Fakafokifa

Ko e tafa'aki fakatekinikale 'a e TFES, ko e Va'a Taliui mo e Faka'ehi'ehi 'oku kaunga tonu ki he tamateafi mo e taliui ki he me'a fakafokifa. Ko e ngaahi va'a ngaue ko 'eni te nau fakapapau'i te nau feinga ki he lelei 'o e taliui ki he vela mo e fakatamaki kehe. Pea 'oku nau kaunga tonu ke fakapapau'i ko e ngaahi loli 'a e TFES 'oku tu'unga lelei mo ngaue. Tanaki atu ki he ngaahi va'a ngaue ko 'eni ke nau fakapapau'i kau ngaue 'oku ako'i, fakapapau'i 'enau ivi malava ke lava 'o fakahoko lelei'aki honau ngafa fatongia.

Vaá Malu ó e Kolo

Ko e fatongia 'o e Va'a Malu 'o e Kolo ke fakahoko 'a e ngaue ki he faka'ehi'ehi mei vela mo hono fakasi'isi'i. Ko e polokalama ko 'eni 'oku ne tuku mai ai faka'ehi'ehi mei vela 'o fou he ngaahi polokalama ako mo e polokalama letio. Pea 'oku kaunga tonu ki hono langa mo hono fakamalohia e ngaahi fiema'u ki he malu mei he vela 'o hange ko hono tali 'o e mape langa pea mo hono 'a'ahi 'o ha fale fo'ou

3.3 Fakaikiiki ó e Palani ki he liliu á e MDA

Meá Foóu	Ngaue	Taú 2025/26	Taú 2026/27	Taú 2027/28	FAKAMATALA (Poupou)	Polokalama Iiki	Polokalama
<i>Fakalahi vouti ngaue (\$695,700.00)</i>	- Kole Fakalahi Vaheí vouti he Patiseti ó fakatatau mo ia	Vaheí vouti ó fakatatau mo e fakalahi mai ki he tuúnga lolotonga	NA	NA	Ko e Patiseti á e Potungaue óku lolotonga nounou ke mafua í he tupulaki í he kau ngaue pea mo énau ngaáa fatongia. Í he taú fakapaánga é ua kuo hili, naé fiemaú ai he Potungaue ke kole ha paánga tokoni ke fakakakatoáki á e nounou fakapaánga. Kau heni konga fekauáki mo e fakatamaki fakaenatula óne kakeí ai Potungaue ke ngaueáki paánga naé íkai patisetíí ki he ngaue makatuúnga pe ko e taliui ki he meá fakafokifa. Tanaki atu ki ai, ko hono toe tanaki mai ngaahi ápitanga tamateafi óku ne fakatupu fiemaú ke fakatokolahi á e kau ngaue, kau ngaue tokoni, meálele, mo e ngaahi naunau. Pea tene toe fakatupunga ke toe fai ha kole ke fakalahi á e meálele mo e ngaahi naunau tekinikale mei muli. He ko e konga lahi émau ngaahi meálele mo e koloa tekinikale, óku mau fakafalala pe tokoni. Fakatatau ki ai, óku mau fiemaú ha paánga feúnga ke lava fakapaángaáki feleti mo e kasitomu. He óku moóni lau ko homau teunga óku íai hono ngaohi pea pehe foki ki he kau ófisa honau fakailonga honau tuúnga. Pea kotoa ko ia óku ómai ke totongi paánga muli pea ko ia ai kuopau pe ke fai hono fakatokangaí ki he fakamole ki he tute mo e feleti.	Kotoa Polokalama Iiki	Kotoa Polokalama
<i>Fokotuú Ngaue ki he meálele uta mahaki</i>	<i>Ngaue Foóu</i> Palani mo e fokotuútuú ngaue	Konga 1 -Konga fokotuútuú kau ai palani, fepolotalanoaáki, etc -Ako <i>Fakamole: \$206,000²</i>	Konga 2 - Fepolotalanoaáki -Ngaue fakataha mei he MoH -Ako -Fakaangaanga <i>Fakamole: TBC</i>	Konga 3 - Fakaangaanga <i>Fakamole: TBC</i> <i>Fakapaánga: Puleánga</i>	Hange ko ia ko e Potungaue ki he meá fakafokifa óku fengaueáki vaofi mo e kakai, óku sio á e TFES ke únu mai á e ngaue ki he meálele uta mahaki mei he Potungaue Mouí ki he Potungaue ni. Ko e fehikitaki ko éni é tokoni ia ki hono fakatokangaí ó e palopalema he taimi pea mo e vaha he vahaá ó e taliui mo e taimi óku aú ai á e meálele uta mahaki. Ko e fehikitaki ko éni é malava tokoni ke fakapapauí pe ko e tokotaha mahaki pe lavea óku malava ke	Kotoa Polokalama Iiki	Kotoa e ngaahi Polokalama

² 186K ki he ako (3x) (Tipiloma í he Paramedic Science); 20K Tokoni Fakatekinikale (faleí)

		<i>Fakapaánga: Puleánga (MoF, Fakalakalaka) Makehe</i>	<i>Fakapaánga: Puleánga (MoF, Fakalakalaka)</i>	<i>(MoF, Fakalakalaka)</i>	maú ha tokoni fakafaitoó fakavavevave he taimi mahuínga (he feituú fakatamaki)		
<i>Toe siofi ngaahi lao á e TFES</i>	<i>Ngaue hokohoko atu</i> <i>Fokotuútuú Teuteuí Talatalanoa Founga fou lao Fakahoko</i>	<u><i>Konga 2</i></u> <i>Fokotuútuú mo ho teuteuí</i> <i>Fakamole: \$200,000</i> <i>Fakapaánga: Puleánga (í loto) Makehe</i>	<u><i>Konga 3</i></u> <i>Fokotuútuú mo ho teuteuí</i> <i>Fakamole: TBC</i> <i>Fakapaánga: Puleánga (í loto)</i>	<u><i>Konga 4</i></u> <i>Fokotuútuú mo ho teuteuí</i> <i>Fakamole: TBC</i> <i>Fakapaánga: Puleánga (í loto)</i>	Lotolotonga 'o e fa'u 'o e ngaahi tu'utu'uni 'oku 'i he fokotu'utu'u 'a e Komiti ke 'iai ha tu'utu'uni ki he Tamateafi mo e Me'a Fakafokifa ha totongi. Ko e tu'utu'uni ko 'eni 'oku sio taha he ngafa ngaue 'a e Potungaue 'oku tuku atu mei he Potungaue. Ko e ngaahi ngaue ko 'eni kau ai hono sivi malu ki he ngaahi laiseni pisinisi, laiseni kavamalohi mo e laiseni pausa (fokotu'u fo'ou mo hono fakafo'ou), fakapapau'i e ngaahi vela na'e hoko, fakatafe mo hono 'ave 'o ha vai. 'I he lolotonga ni, ko e ngaahi ngaue 'oku tuku atu ko ia mei he ngaue 'oku 'ikai ke 'iai ha totongi ki ai. Ka 'i he lao, malava ke fakakau ai ha totongi 'o fakafou he tu'utu'uni. Ka 'iai ha me'afua fe'unga ke ne lava 'o tokoni ki he fakaakeake ngaahi langa 'i Tonga 'o hange ko e tu'utu'uni 'oku fakataumu'a ki hono fokotu'u mo hono siofi 'a e ngaue 'a e Potungaue.	Ófisi ó e Komisiona, Vaá Fakahoko Fatongia	Polokalama 01 Puleí & Faleí Fakalao
<i>Kau Ngaue 20x Tamateafi Akoako</i>	<i>Ngaue hokohoko atu</i> <i>Konga 1 Fakakakato fokotuútuú mo e palani. complete Fokotuú ha ngaahi lakanga ó fou he hala fononga á e HR Tapuni e ngaahi lakanga áta Tapuni ngaahi lakanga teéki</i>	<u><i>Konga 2</i></u> <i>Ke hu á e toko 20x ki he polokalama ako</i> <i>Fakamole: \$77,300</i> <i>Fakapaánga: Puleánga (í loto)</i>	NA	NA	Ko hono fokotuú ó tanaki mai á e ngaahi ápitanga tamateafi pea óku fiemaú leva ke tanaki mai mo ha kau ngaue ke ngaue he ngaahi ápitanga. Í he lolotonga ni, ko e kau ngaue óku tokosí makatuúnga hono fehikitaki á e kau ngaue mei honau lakanga lolotonga ki he ápitanga foóu. Tanaki atu ki ai, ko e kau hu foóu kuo pau ke fou ia he ngaahi ako kimuá pea toki fakapapauí ko e tamateafi kakato, í he ngaahi taú úluaki hili á e ako, óku kei fai pe hono siofi ofi kae óleva ke nau maú ha tuúnga taukei. Ko ia ai, ko e hu ki he ako fiemaú ia ke fakahoko he vave taha ke fakapapauí ko e taimi pe fakahoko ai langa ngaahi ápitanga vahaá ko ia mo e ósi e ako óku sísií. Ko ia ai, ko e fakalahi ó e kau ngaue te ne lava ai ó tapuni á e taé kakato á e kau ngaue makatuúnga he ngaahi fehikitaki.	Ófisi ó e Komisiona, Vaá Fakahoko Fatongia	Polokalama 01 Puleí & Faleí Fakalao

	fakakakato, ókapau óku íai						
Langa ngaahi 'Ápitanga	<i>Ngaue hokohoko atu³</i> Palani mo Fakapapauí tuúánga Ta mo hono mahuínga Fakapapauí paánga ki hono langa	<u>Konga 3</u> Ápitanga Tamateafi Leimatuá, Vavaú, Houma (TBU) <i>Fakamole: 3.06 mil/apitanga</i> <i>Fakapaánga: Puleánga (MoF, Fakalakalaka)</i>	<u>Konga 4</u> Ápitanga Tamateafi Foa, Haápai Taánga, Éua <i>Fakamole: 1.36 mil/apitanga</i> <i>Fakapaánga: Puleánga (MoF, Fakalakalaka)</i>		Í he tupulaki á e fakatamaki fakaenatula mo e meá fakafokifa kehe, óku íai hohaá á e Potungaue fekauáki mo e ivi malava ke kei lava fakahoko honau fatongia óku tupu mo ia. Ke lelei tuúnga fakahoko fetongia, óku íai á e fakalakalaka fakaangaanga ko ha matavai ia ki he ngahi ngaue ki he fakalahi ó e fika ó e ngaai ápitanga. Óku tokoni ki he langa fakalakalaka ki he ola tamaki ó e feliuliuaiki ó e éa mo e fakatamaki fakaenatula.	Vaá Malu ó e Kolo Ófisi ó e Komisiona	Polokalama 02: Malu ó e Kolo Polokalama 01 Puleí & Faleí Fakalao
Fakalakalaka vivili (sikolasipi (mahina 6 – taú 1, mahuínga \$10,000)	<i>Ngaue hokohoko atu</i> Konga 1 Fakapapauí á e fiemaú vivili Fakahu atu palani (óku fiemaú) Fakahoko á e polokalama fakalakalaka	<u>Konga 2</u> Fakapapauí á e fiemaú Fakahu atu ha fokotuútuú Fakahoko á e fokotuútuú ko ia <i>Mahuínga: \$10,000</i> <i>Fakapaánga: Puleánga (í loto</i>	<u>Konga 3</u> Fakapapauí á e fiemaú Fakahu atu ha fokotuútuú Fakahoko á e fokotuútuú ko ia <i>Mahuínga: \$10,000</i> <i>Fakapaánga: Puleánga (í loto</i>	<u>Konga 4</u> Fakapapauí á e fiemaú Fakahu atu ha fokotuútuú Fakahoko á e fokotuútuú ko ia <i>Mahuínga: \$10,000</i> <i>Fakapaánga: Puleánga (í loto</i>	Fakalakalaka vivili fuú fiemaú, ko e ngaahi élia tekinkale óku fiemaú vivili ki he TFES. Óku kau heni fiemaú vivili ki he élia hange ko hono lava ó ngaueí á e lao í he fotunga ha mai he ko e lao mo hono fakalakalakaí óku kaunga tonu ia ki he fakalakalaka á e TFES, pea pehe foki ke fakapapauí á e pule lelei.	Ófisi ó e Komisiona Vaá Ngaue Fakahoko Fatongia	Polokalama 01 Puleí & Faleí Fakalao
Langa Úluí Ófisi	<i>Ngaue foóu</i>	<u>Konga 1</u>	<u>Konga 2</u> Langa ó e Fale	<u>Konga 3</u>	Óku feinga á e TFES ke fakalakalaka mo fakalahi kinautolu. Ka neongo ia, é íkai malava ókapau é íkai fakangaueí taukei, kau ngaue akoí ke lava ke	Vaá Malu ó e Kolo	Polokalama 02: Malu ó e Kolo

³ Konga 1: Langa Ápitanga Haásini kuo ósi kakato

	Fakapapauí feituú (konga kelekele) Ta mo hono mahuínga Fakapapauí Paánga Langa Fakanofonofo vaá ngaue	Fakapapauí feituú (konga kelekele) Ta mo hono mahuínga Fakapapauí Paánga <i>Fakamole: 10mil</i> <i>Fakapaánga: Puleánga (MoF, Fakalalakaka) Makehe</i>	<i>Fakapaánga: Puleánga (MoF, Fakalalakaka)</i>	Kakato hono langa Fakanofonofo vaá ngaue Huufi <i>Fakapaánga: Puleánga (MoF, Fakalalakaka)</i>	nau fakahoko e ngaue mo e fiemaú á e Potungaue. Í he lolotonga ni, óku íai uesia á e kau ngaue he sísií á e ngaahi ófisi – íkai malava TFES ó toe fakangaueí ha kau ngaue fakaófisi óku fiemaú ko e úhi ko e íkai ke íai ha feituú ke nau ngaue ai. Ko e ola mo hono fakalalakakaí ó e taha ngaue ko e meá pau ia ki he Potungaue ke malava ó tuku atu éne ngaahi fatongia fakalao pea pehe foki mo e ngaahi fiemaú fakafonua ó hange ko e taliui ki he ola tamaki ó e faitoó konatapu mo e fakatamaki pea mo hono toe fakaakeake	Ófisi ó e Komisiona	Polokalama 01 Puleí & Faleí Fakalao(<i>poupou</i>)
Ápiako Ako Fakatamateafi mo e Meá Fakafokifa	<i>Ngaue hokohoko atu</i> Ta mo e fakamole Fakapapauí paánga Langa Fakahoko fakatatau ki he konga takitaha	<u>Konga 1</u> Langa á e faleako, mo e fale mohe <i>Fakamole: 3mil</i> <i>Fakapaánga: Puleánga (loto) Makehe</i>	<u>Konga 2</u> Langa ó e fale ngaue énisinia mo e ápitanga tamateafi <i>Fakamole: 3mil</i> <i>Fakapaánga: Puleánga (loto)</i>	<u>Konga 3</u> Langa faiánga ako mo e ngaahi fale kehe <i>Fakamole: 4mil</i> <i>Fakapaánga: Puleánga (loto)</i>	. Ko hono langa ó e ápiako tene fakaáta ai á e Potungaue ke ne ómai ola lelei, polokalama ó e kau hu foóu, pea íkai ngata ai kae tokoni ki he fakaakeake. Ko e ako malava ke fakahoko ki ha tuúnga polokalama ange é taha óku fiemaú ke fokotuútuú mo fakalele he Potungaue – tatau pe í loto pea mo e ngaahi hoa ngaue. Ko e natula ó e Potungaue óku fiemaú ngaahi ako ki he kau ngaue ke fakapapauí ke pukepuke énau ílo. Tanaki atu ki heni, óku fiemaú maú pe he kau ngaue ke akoí nautolu é ha kaungameá/tokoni ó e loli tamateafi foóu mo e ngaahi naunau fakatekinikale.	Vaá Ako & Fakalalakaka Ofisi 'o e Komisiona Va'a Fakahoko Fatongia	Polokalama 04 Vaá Ako & Fakalalakaka
Fokotuú e ngaahi paipa vai fakatamateafi	<i>Ngaue hokohoko atu⁴</i> Palani Founga Fakatau Ngaue fakataha mo e Poate Vai á Tonga	<u>Konga 4</u> Fokotuú ngaahi paipa é 8+ <i>Fakamole: 60,000</i> <i>Fakapaánga: Puleánga (loto)</i>	<u>Konga 5</u> Fokotuú ngaahi paipa é 8+ <i>Fakamole: 60,000</i> <i>Fakapaánga: Puleánga (loto)</i>	<u>Konga 6</u> Fokotuú ngaahi paipa é 8+ <i>Fakamole: 60,000</i> <i>Fakapaánga: Puleánga (loto)</i>	'I he hokohoko atu ngaue ki he fakaakeake langa, 'oku hoko atu Potungaue ke sio ke fakapapauí 'oku fe'unga ngaahi paipa fakatamateafi kuo fokotu'u ki he ngaahi feitu'u 'oku 'i ai ha palopalema 'o e nounou ma'u'anga vai ki he taumu'a ki he tamateafi 'i Tonga. Ko e ngaue ko 'eni 'oku hokohoko atu he 'elia 'o Nuku'alofa, Tongatapu.	Va'a Tamateafi Ofisi 'o e Komisiona Va'a Fakahoko Fatongia	Polokalama 03: Tamateafi mo e tali ui ki he me'a fakafokifa Polokalama 01 Pule'i & Fale'i fakalao

⁴ Konga 1 – 3 (fokotuú ó e paipa vai fakatamateafi í he CBD kuo kakato)

Tokangaí hono fokotúu ó e paipa fakatamateafi Kakato founa óe fakatau					Ko e taha ó e palopalema lahi í he ngaue á e TFES ko e síisíí maúánga vai í he kotoa ó Tonga. Makatu'uga tefito mei he 'ikai ke ngaue lelei ko e naunau paipa tamateafi 'i Tonga. Ko hono fokotu'u mo hono tokanga'i 'o e sisitemi ko 'eni 'oku ma'u fakalao ia he Poate Vai 'a Tonga. 'Oka hoko ha vela, ko e lahi 'o e vai 'i he ngaahi tangike loli 'oku fakangatangata pe pea tukuatu he ngaahi house tamateafi 'i ha lau miniti pe. Pea 'e feinga leva 'a e tangike ke kumi ha ma'u'anga vai ofi ki he vela and 'utu pea toe foki ki he vela. Lolotonga 'a e taimi ko 'eni, malava ke toe mapuna ai vela, mole ai ivi mo e kau ngaue hono feinga'i ke toe tukuhifo Ka 'i ai ha fale vela 'I he lolotonga 'o kolo, 'oku ma'olunga fakatu'utamaki 'o e mafana (ngaahi langa kehe 'e ma'u he vela ko e 'uhi ko e fehikitaki 'oe mafana/ pe afi) ko e 'uhi ko e vaofi tuú 'o e ngaahi fale Pea ko ia, 'oku fokotu'utu'u 'eni ko e ngaue lolotonga kae 'oua leva 'oku fe'unga ngaahi ma'u'anga vai 'i Tonga ki he tamateafi			
Ako ki he kau ngaue hono kotoa ki he HazMat	<i>Ngaue fo'ou</i> Fokotuútuú mo e palani Fakahoko e ako	<u>Konga 1</u> Ako mo e faáhinga kuo fili í loto <i>Fakamole: Fakafuofua \$20,000.</i> <i>Fakapaánga: NAPID</i>	<u>Konga 2</u> Ako mo e faáhinga kuo fili í loto <i>Fakamole: Fakafuofua \$20,000.</i> <i>Fakapaánga: NAPID</i>	<u>Konga 3</u> Ako mo e faáhinga kuo fili í loto <i>Fakamole: Fakafuofua \$20,000.</i> <i>Fakapaánga: NAPID</i>	Ko e polokalama faka'ehi'ehií e kakai (malava pe ke fakahoko 'i he tokoni 'a e Polisi Tonga pe 'ikai) 'oku fakataumu'a ki hono toe ako'i 'a e kakai ki he fakatu'utamaki pea mo e ola 'o e faito'o konatapu 'o makatu'unga mei he me'a 'oku ngaahi'aki 'a e faito'o kona. Fakakau ai hono feinga ke ako'i kakai ki ha me'a 'e fai kapau te nau ma'u 'a e naunau fakatu'utamaki 'I ha feitu'u ngalingali 'oku fakahoko ai pe ngaohi ai faito'o kona. Ko e ngaahi naunau ko 'eni 'oku malava ke vela pe pa pea malava ke fakakau ki ai anga hono tokanga'i. Ko e polokalama 'oku na 'alu fakataha mo e nga'unu holo 'a e faito'o konatapu.	Vaá Malu ó e Kolo Ofisi 'o e Komisiona Va'a Fakahoko Fatongia	Polokalama 02: Malu ó e Kolo Polokalama 01 Pule'i & Fale'i fakalao (tokoni)	
Fokotu'utu'u ha timi HazMat ko e konga ia timi taliui ki he	<i>Ngaue fo'ou</i> Fokotu'utu'u mo e Palani	<u>Konga 1</u> Tapuni lakanga é 8	<u>Konga 2</u> Tapuni lakanga é 2	<u>Konga 2</u> Tapuni lakanga é 2	'I he lolotonga ni, ko e timi taliui ki he me'a fakafokifa 'oku nau kau atu tatau pe ki ha vela 'oku lahi 'aupito mo e fakatamaki fakaenatula. 'Oku 'iai 'a e palani ke fakalakalaka'i 'a e timi tatau pe, ke ngaue fakataha pe ko e konga pe 'o e timi taliui ki	Ofisi 'o e Komisiona Vaá Tali ui ki he me'a fakafokifa	Polokalama 03: Tamateafi mo e tali ui ki he me'a fakafokifa Polokalama 04	

me'a fakafokifa	Fokotu'u e ngaahi lakanga Fakakakato ngaue HR Tapuni lakanga tu'uma'u 'ata Tapuni mo e lakanga 'ata	<i>Fakamole:</i> \$200,000 <i>Fakapaánga:</i> Puleánga (loto); NAPID	<i>Fakamole:</i> TBC <i>Fakapaánga:</i> Puleánga (loto); NAPID	<i>Fakamole:</i> TBC <i>Fakapaánga:</i> Puleánga (loto); NAPID	he me'a fakafokifa, ki he palopalema 'o e naunau fakatu'utamaki. Ko e timi ko 'eni te nau fakapatonu ki he HazMat pea ke nau laine mu'a 'oka 'iai ha fiema'u ke tokoni fekau'aki mo e naunau fakatu'utamaki. Ko hono fokotu'u 'o e timi HazMat 'oku kau ki ai ha fale ki he HazMat pea 'e langa ke fakapapau'i ivi 'o e timi te nau a'usia taumu'a. ko hono fokotu'u 'o e HazMatr 'oku fiema'u pe 'i loto he Potungaue 'o fakatatau ki he ngaahi nga'unu holo hono fakafepaki'i 'a e faito'o konatapu 'e he Pule'anga	Vaá Ako & Fakalakalaka	Ako & Fakalakalaka (tokoni) Polokalama 01 Pule'i & Fale'i fakalao
Fakatokolahi kau ngaue (8x)	<i>Ngaue foóu</i> Fokotu'u ngaahi lakanga Fakakakato ngaue á e HR Tatapuni e ngaahi lakanga áta Tatapuni mo e ngaahi lakanga kei toe.	<u>Konga 2</u> Tapuni lakanga foóu é 8 <i>Fakamole:</i> \$109,015.20 <i>Fakapaánga:</i> Puleánga (loto)	NA	NA	'I he Palani Ngaue Taú 2022/23 – 2024/25, ne 'osi tali ke fokotu'u ha ngaahi lakanga fo'ou 'e 15, pea ne mahino ia 'i he ngaahi felotoi moe Potungaue Pa'anga 'i he óva éni he ta'u 'e 2. 'I he felotoi ko éni ke tapuni é he Potungaue á e foí lakanga é 7x ó e ngaahi lakanga foóu ko éni lolotonga í he vahaá taimi ko éni. Ka neongo ia, na'e 'ikai lava 'o fokotu'u ha pa'anga ki he ngaahi lakanga 'e 8 na'e toe. Kapau 'e 'ikai fakakakato 'a e ngaahi lakanga ko 'eni, 'e hoko ia ko ha palopalema lahi ki he Potungaue tautautefito ki he ngaahi fakalakalaka hono langa fo'ou 'oku fai ki he ngaahi ápitanga tamateafi. 'Oku fakatupunga heni ha íkai ha masiva 'i he taukei á e kau ngaue tamateafi (ko e anga maheni ko kinautolu óku nau maú e lakanga Tamateafi Maólunga mo e Taki tamateafi) 'i he ngaahi ápitanga lolotonga, tene takiekina ha kau ngaue íkai ke taukei í he malaé, 'e ala fakatupu ha fakatu'utamaki kiate kinautolu mo e kakai. 'I he tafa'aki 'e taha, ko e ngaahi palani fakalakalaka á e Potungaue, 'a ia na'e tali éni fakamalumu í he Palani Ngaue Taú 2022/2023 – 2024/2025.óku í ai éne uesia.	Ófisi ó e Komisiona Vaá Tali ui ki he meá fakafokifa Vaá Ako & Fakalakalaka	Polokalama 01 Puleí & Faleí fakalao Polokalama 03 Tamateafi mo e Meá Fakafokifa Polokalama 04 Ako & Fakalakalaka (tokoni)

4 Patiseti á e Potungaue mo e kau Ngaue

Ke 'oatu e ola MDA ki he tu'unga 'o e va'a ngaue kotoa/polokalama iiki ki he patiseti fakalukufua, ko hono fakaikiiki 'i he Tepile 1 mo e kau ngaue fakaikiiki 'i he Tepile 2 'oku fiema'u;

Tepile 1: Patiseti Lolotonga, Fakalalakaka mo e ngaahi fakaikiiki (pa'anga & tokoni - miliona)

Ngaahi Fakamole (\$m)	Taú Fakapaánga 2024/25 Patiseti (Lolotonga)	Taú Fakapaánga 2025/26 Patiseti (Lolotonga)	Taú Fakapaánga 2026/27 Patiseti (Fakafuofua)	Taú Fakapaánga 2027/28 Patiseti (Fakafuofua)	Taú Fakapaánga 2025/26 Patiseti (Fakafuofua)	Taú Fakapaánga 2026/27 Patiseti (Fakafuofua)	Taú Fakapaánga 2027/28 Patiseti (Fakafuofua)
Kau Ngaue Tu'uma'u (10xx)	2.96m	3.26m	3.26m	3.26m			
Teéki Fakangaueí (11xx)							
Fefononga'aki & Fetuútaki (12xx)	.14m	.17m	.17m	.17m			
Tauhi mo Fakalele Ngaue (13xx)	.43m	.40m	.40m	.40m			
Totongi Koloa mo Ngaue (14xx)	.92m	.96m	.97m	.97m	.75m	.65m	.65m
Me'a'ofa Fakangaue moe 'Inasi (15xx)	.09m	.77m	.77m	.77m			
Fakamole Tute Ngaahi Poloseki Fakalalakaka (16xx)	.05m	.05m	.05m	.05m			
**Ngaahi Koloa (20xx)	.47m	.45m	.45m	.45m	2.0m	2.0m	2.0m
Pa'anga Fakakato Hu Atu	5.06m	5.36m	5.37m	5.37m	2.75m	2.65m	2.65m
Tokoni Fakalukufua á e Puleánga							
Kau Ngaue Tu'uma'u (10xx)							
Tauhi mo Fakalele Ngaue (13xx)							
Totongi Koloa mo Ngaue (14xx)							
Me'a'ofa Fakangaue moe 'Inasi (15xx)							
Fakamole Tute Ngaahi Poloseki Fakalalakaka (16xx)							
Tokangai 'o e Moúa (17xx)							
Pa'anga Talifaki (18xx)							
Penisoni mo e Monuíá (19xx)							
Ngaahi Koloa (20xx)							
Totongi Taau (21xx)							
Fakalalakaka'i e Sekitoa Taautaha (22xx)							
Tokoni Pa'anga Fakalufua á e Puleánga							
Fakamole Fakalukufua Lolotonga	5.06m	5.36m	5.37m	5.37m	2.75m	2.65m	2.65m

Nouti:

Ko e kau ngaue fokotu'u mo 'ikai fokotu'u 'oku 'i he fakamole 'i he CATs 10 mo e 11 'Ko e fakamole ki he ngaahi ngäue 'a e Potungaue 'oku 'i he Polokalama 1, 2 pea mo e 3, ko e fakamole fakakotoa 'oku 'i he CATs 12,13,14. Ko e fakamole ó e Ngaahi Koloa óku í he CAT 20.

'Potungaue í he fakafofongaí ó e Puleánga ó kau ki ai ngaahi fakamole kotoa fakamalumalu he Polokalama 4 – Fakapaánga fakalukufua, Polokalama 5 – Tokangai ngaahi fakamole pea mo e kotoa e ngaahi fakamole mei he CATs 15, 16, 17, 18, 19, 21, mo e 22.

Tepile 2: Potungaue Fakakatoa mo e kau ngaue í hono fakafaáhinga

Fakafaáhinga	Taú Fakapaánga 2024/25 Patiseti (Lolotonga)	Taú Fakapaánga 2025/26 Patiseti (Lolotonga)	Taú Fakapaánga 2026/27 Fakafuofua	Taú Fakapaánga 2027/28 Fakafuofua
Kau Ngaue Tu'uma'u				
'Ofisa Taki Ma'olunga (Levolo 0 to 2)	9	9	9	9
Kau Ngaue Taukei (Levolo 3 to 9)	28	28	28	28
Kau Ngaue Kehe (Levolo 9A to 14A)	135	135	135	135
Fakakatoa Kau Ngaue Tu'uma'u	172	172	172	172
Kau Ngaue 'Ikai Tu'uma'u	-	-	-	-
Fakakatoa Kau Ngaue	172	172	172	172
Fakamole Fakalukufua Lolotonga (\$m)	5.06	5.36	5.37	5.37

4.1. 4.1. Polokalama 1: Puleí mo e Faleí Fakalao

Fakafekauáki CP&B Fakamuimui	Hokohoko atu	Liliu Iiki	Liliu Lahi	Foóu
------------------------------	-----------------	------------	------------	------

Liliu Foóu ki he Polokalama 1talui mei he Palani Ngaue (24/25):

Tanaki atu á e Ngaue foóu fakamalumu he Ola 1.3.4: Ngaue Tokoni Fakaófisi kehe

Fakakatoa “o e kau ngaue í he fakafaáhinga ó e Polokalama 1.1 – Ófisi ó e Minisita

Fakamatala	Taú Fakapaánga 2024/25 Patiseti (Lolotonga)	Taú Fakapaánga 2025/26 Patiseti (Lolotonga)	Taú Fakapaánga 2026/27 (Fakafuofua)	Taú Fakapaánga 2027/28 (Fakafuofua)
Fakakatoa = Lolotonga (\$m)	.02m	.04m	.04m	.04m
‘Ofisa Taki Ma’olunga	-	-	-	-
Kau Ngaue Taukei	-	-	-	-
Kau Ngaue Kehe	-	-	-	-
Fakakatoa Kau Ngaue Tu’uma’u	-	-	-	-
Kau Ngaue ‘Ikai Tu’uma’u				

Ola ó e Polokalama Iiki:

Ngaue ki he fale’i mo hono tataki ki he Pule’anga mo e Kapineti hono fakalele ‘a e TFES, pea mo e taliui ki he vela mo e me’a fakafokifa

Output: 1.1. <u>Ngaue Fakapotungaue</u>						SDG/TSDF		Patiseti	
Ngaue:	Me'afua Tefito	FY 2024/25 (*Esitimeti Kamata)	Ta'u Fakapa'anga 2025/26	Ta'u Fakapa'anga 2026/27	Ta'u Fakapa'anga 2027/28	Taketi	Me'afua	Lolotonga	Fakalakalaka
1.1.1. Óatu ngaahi faleí fakataki mo hono puleí pea mo hono tataki ó e Potungaue	Lahi fakataha fakahoko é he CEO & Komiti Pule	12/12	12/12	12/12	12/12	SDG 13	SDG 13.1.1	Vahenga: \$12,100.00 Ngaue: \$30,700.00	
1.1.2. Siofi ngaahi pepa ke fakahu ki he Kapineti	Peseti ó e pepa Kapineti kuo lava hono siofi	100% ngaue hono fakahu	100% ngaue hono fakahu	100% ngaue hono fakahu	100% ngaue hono fakahu	SDG 13	SDG 13.1.1		
1.1.3. Siofi ngaahi palani ngaue kotoa felaveí mo e hoa ngaue pe tokoni	Peseti ó e ngaahi palani lava lelei hono siofi	100% ngaue hono fakahu	100% ngaue hono fakahu	100% ngaue hono fakahu	100% ngaue hono fakahu	SDG 13	SDG 13.1.1		

Fakakatoa 'o e kau ngaue 'i he fakafa'ahinga 'o e Polokalama Iiki 1.2 'Ofisi 'o e Komisiona

Fakamatala	Patiseti Ta'u Fakapa'anga 2024/25	Patiseti Ta'u Fakapa'anga 2025/26	Ta'u Fakapa'anga 2026/27 <i>Fakafuofua</i>	Ta'u Fakapa'anga 2027/28 <i>Fakafuofua</i>
Fakakatoa = Lolotonga (\$m)	\$.17m	.15m	.15m	.15m
'Ofisa Taki Ma'olunga	1	1	1	1
Kau Ngaue Taukei	1	1	1	1
Kau Ngaue Kehe	1	1	1	1
Fakakatoa Kau Ngaue Tu'uma'u	3	3	3	3
Kau Ngaue 'Ikai Tu'uma'u	-	-	-	-

Ola Polokalama Iiki:

Tokangai fakalakalaka, tokangai mo fakalele ngaahi tuútuúni, palani mo e fokotu'utuú foóu; malui tokoni mei tuá ki he fakahoko fatongia;

Ola 1.2. <u>Pule'i & Falei Fakalao</u>						SDG/TSDF		Patiseti	
Ngaue:	Me'afua Tefito	Ta'u Fakapa'anga 2024/25 (Lolotonga)	Ta'u Fakapa'anga 2025/26	Ta'u Fakapa'anga 2026/27	Ta'u Fakapa'anga 2027/28	Taketi	Me'afua	Lolotonga	Fakalakalaka
1.2.1 Fa'u/Liliu tu'utu'uni	Fika 'o e fiema'u ke fakamatala'i	9/4	4/4	4/4	4/4	SDG 13	SDG 13.1.1	Vahenga: \$126,400.00 Ngaue: \$19,000.00	
1.2.2 Malu'i ngaahi tokoni meitu'a ki he ngaue kuo tuku mai	Fika 'o e kau tokoni mei tu'a 'oku malum o lelei	4/2	2/2	2/2	2/2	SDG 13	SDG 13.1.1		
1.2.3 Teuteu ngaahi fokotu'utu'u, me'a fo'ou pea mo e palani	Taimi totonu hono tuku atu ki he Minisita	7/6	6/6 ⁵	6/6	6/6	SDG 13	SDG 13.1.1		
1.2.4 Tokanga'i Komiti Pule	Lava lelei hono fakahoko fakataha 'e a Komiti Pule	26/26	26/26	26/26	26/26	SDG 13	SDG 13.1.1		
1.2.5 Teuteu CP, AMP mo e Patiseti Vaá Ngaue	Fakahu CP mo e Patiseti ki he CEO	1/1	1/1	1/1	1/1	SDG 13	SDG 13.1.1		
Teuteu Lipooti Fakataú	Fakahu Lipooti Fakataú	1/1	1/1	1/1	1/1	SDG 13	SDG 13.1.1		

⁵ - Fokotuú Foóu (kei liliu)

- Palani fakamalumu NIIP

- Ngaahi poloseki fakalakalaka kehe e.g. Fakalelei Ápitanga Tamateafi Nukuálofa

Fakakatoa ó e kau ngaue í he fakafa’ahinga ó e Polokalama Iiki 1.3 – Vaá Fakahoko Fatongia

Fakamatala	Patiseti Ta’u Fakapa’anga 2024/25	Patiseti Ta’u Fakapa’anga 2025/26	Patiseti Ta’u Fakapa’anga 2026/27 <i>Fakafuofua</i>	Patiseti Ta’u Fakapa’anga 2027/28 <i>Fakafuofua</i>
Fakakatoa = Patiseti Lolotonga (\$m)	\$1.80m	\$1.93m	\$1.93m	\$1.93m
‘Ofisa Taki Ma’olunga	2	2	2	2
Kau Ngaue Taukei	7	7	7	7
Kau Ngaue Kehe	18	18	18	18
Fakakatoa Kau Ngaue Tu’uma’u	27	27	27	27
Kau Ngaue ‘Ikai Tu’uma’u				

Ola Polokalama Iiki:

Ngaahi ngāue tokon ke fakapapau'i 'a e fakahoko 'o e ngaahi fatongia 'oku nau ngaue'aki (Áta ki tuá, Fakamatala pa'anga 'oku tonu; fakapapau'i 'oku 'osi tatapuni 'a e ngaahi lakanga áta pea mo e kau ngaue fo'ou 'oku nau akoí lelei; fakapapau'i 'oku fakahoko 'a e ngaahi ngāue fakaófisi, pa'anga, mo e tokoni kehekehe 'i he ngaahi tu'utu'uni fakalao mo e ngāue; tokoni fakatekinikale lelei ki he ngaahi levolo ngaue; pule'i lelei 'a e ngaahi koloa mo e ngaahi naunau).

Ola: 1.3. <u>Fakahoko Fatongia</u>									
Ola 1.3.1 Tokangaí ó e kau ngaue						SDG/TSDF		Patiseti	
Ngaue:	KPIs	Taú Fakapaánga 2024/25 (Lolotonga)	Taú Fakapaánga 2025/26	Taú Fakapaánga 2026/27	Taú Fakapaánga 2027/28	Taketi	Meáfua	Lolotonga	Fakalakalaka
a. Sivi’i Fakahoko fatongia TFES	Fakahu taimi totonu ‘o e lipooti hono sivi’i fakahoko fatongia ‘a e kau ngaue fakata’u	1/2	2/2	2/2	2/2	SDG 13	SDG 13.1.1	Vahenga: \$614,100.00	

b. ‘Analaiso Ngaue	Taimi totonu hono fo’u mo hono ngaue’i ‘o e Fakamatala Ngaue	100%	100%	100%	100%	SDG 13	SDG 13.1.1	Ngaue: \$1,319,500.00	
c. Hu fo’ou & Fakakau mai	Taimi totonu hono fakahu ‘a e kau ngaue makatu’unga he tu’ukimu’a	100%	100%	100%	100%	SDG 13	SDG 13.1.1		
d. Fakalakalaka’i kau Ngaue	Taimi totonu HOD & fakalakalaka’i hala fononga	100%	100%	100%	100%	SDG 13	SDG 13.1.1		
e. Tokanga’i livi & Lipooti	Taimi totonu hono fakahu atu lisi ó e Livi Fakataú	1/1	1/1	1/1	1/1	SDG 13	SDG 13.1.1		
	Tokanga’i ‘o e lesisita livi ‘oku maaui mo kakato	Fakauike	Fakauike	Fakauike	Fakauike	SDG 13	SDG 13.1.1		
f. Monu’ia kau Ngaue	Taimi totonu e ngaue ki he ngaahi kole livi pea fakahu atu ki he maú mafai taau.	Fakaáho	Fakaáho	Fakaáho	Fakaáho	SDG 13	SDG 13.1.1		
g. Tokoni ki he ngaue fakaófisi	Taimi totonu hono óatu e teunga ⁶	Í loto he áho ngaue é 5	Í loto he áho ngaue é 5	Í loto he áho ngaue é 5	Í loto he áho ngaue é 5	SDG 13	SDG 13.1.1		
	Taimi totonu hono fakahu atu tu’unga vela ki he Minisita	Monite kotoa	Monite kotoa	Monite kotoa	Monite kotoa	SDG 13	SDG 13.1.1		
	Taimi totonu ngaue fakama’opo’opo kihe lesisita vela	Fakauike	Fakauike	Fakauike	Fakauike	SDG 13	SDG 13.1.1		
Ola: 1.3.2. Tokangaí Ngaahi Meá Fakapaánga						SDG/TSDF		Patiseti	
Ngaue:	Me’afua Tefito	Ta’u Fakapa’anga 2024/25 (Lolotonga)	Ta’u Fakapa’anga 2025/26	Ta’u Fakapa’anga 2023/27	Ta’u Fakapa’anga 2027/28	Taketi	Me’afua	Lolotonga	Fakalakalaka

⁶ Teéki papau faingamalie teunga

a.	Ngaue Fakapaánga	Fakahu hu’unga pa’anga fakata’u	1/1	1/1	1/1	1/1	SDG 13	SDG 13.1.1		
		Fakahu hu’unga pa’anga fakamahina	4/12	12/12	12/12	12/12	SDG 13	SDG 13.1.1		
		Fakahu atu palani fakatau mai koloa lalahi	1/1	1/1	1/1	1/1	SDG 13	SDG 13.1.1		
		Fakahoko mo fakakakato í he taimi á e átita fakalotofale	1	1	1	1	SDG 13	SDG 13.1.1		
		Taimi hono fakahoko ó e ngaue ki he ngaahi koloa fakatau mai	Í loto he áho ngaue é 5 hono maú mai	Í loto he áho ngaue é 5 hono maú mai	Í loto he áho ngaue é 5 hono maú mai	Í loto he áho ngaue é 5 hono maú mai	SDG 13	SDG 13.1.1		
		Taimi totonu ngaue ki he totongi ki muli	Í loto he áho ngaue é 5 hono maú mai	Í loto he áho ngaue é 5 hono maú mai	Í loto he áho ngaue é 5 hono maú mai	Í loto he áho ngaue é 5 hono maú mai	SDG 13	SDG 13.1.1		
		Taimi totonu hono fakahoko ngaue ki he tohi vouti	Fakataú	Fakataú	Fakataú	Fakataú	SDG 13	SDG 13.1.1		
		Taimi totonu ngaue ki he ngaahi koloa lalahi ókuk fakatau mai	Fakamahina	Fakamahina	Fakamahina	Fakamahina	SDG 13	SDG 13.1.1		
b.	Palani Patiseti mo e Lipooti	Fakahu atu ‘a e CP, AMP pea mo e Patiseti	1/1	1/1	1/1	1/1	SDG 13	SDG 13.1.1		
c.	Vahe kau ngaue mo e monu’ia	Taimi totonu ngaueki he vahe mo e monu’ia kehe	NA	100%	100%	100%	SDG 13	SDG 13.1.1		
		Taimi totonu ngaue ki he ‘ovataimi	Fakamahina	Fakamahina	Fakamahina	Fakamahina	SDG 13	SDG 13.1.1		
		Taimi totonu ngaue ki hono fakahu atu foomu PAYE	Fakamahina	Fakamahina	Fakamahina	Fakamahina	SDG 13	SDG 13.1.1		
Ola 1.3.3. Tokangaí Ivi Ngaue							SDG/TSDF		`Patiseti	
Ngaue:		Me’afua Tefito	Taú Fakapaánga 2024/25 (Lolotonga)	Taú Fakapaánga 2025/26	Taú Fakapaánga 2026/27	Taú Fakapaánga 2027/28	Taketi	Meáfua	Lolotonga	Fakalakalaka

a. Tokangaí ngaahi koloa	Taimi totonu hono 'a'ahi koloa & naunau	Fakataú	Fakataú	Fakataú	Fakataú	SDG 13	SDG 13.1.1		
	Lesisita koloa ke maau (fakakuata)	4/4	4/4	4/4	4/4	SDG 13	SDG 13.1.1		
	Taimi totonu hono faka'auha/ ta'ofi ngaahi koloa	Í lotu he áho ngaue é 05 hili hono maú á e tali á e CEO	Í lotu he áho ngaue é 05 hili hono maú á e tali á e CEO	Í lotu he áho ngaue é 05 hili hono maú á e tali á e CEO	Í lotu he áho ngaue é 05 hili hono maú á e tali á e CEO	SDG 13	SDG 13.1.1		
	Taimi totonu hono ma'u mai 'a e koloa fo'ou	Í lotu he áho ngaue é 05 hili hono maú á e tali á e CEO	Í lotu he áho ngaue é 05 hili hono maú á e tali á e CEO	Í lotu he áho ngaue é 05 hili hono maú á e tali á e CEO	Í lotu he áho ngaue é 05 hili hono maú á e tali á e CEO	SDG 13	SDG 13.1.1		
	Taimi totonu hono fe'ave'aki e ngaahi koloa	Fakamahina	Fakamahina	Fakamahina	Fakamahina	SDG 13	SDG 13.1.1		
b. Tokangaí Naunau	Fakahu atu mo hono tali ó e Palani ki hono tokangaí naunau	Fakataú	Fakataú	Fakataú	Fakataú	SDG 13	SDG 13.1.1		
c. Tokangaí ínasi tufa fakaáho	Fakahu palani ki he ínasi tufa fakaáho	Fakamahina	Fakamahina	Fakamahina	Fakamahina	SDG 13	SDG 13.1.1		
	Tauhi ke maau lesisita 'ínasi tufa faka'aho	Fakamahina	Fakamahina	Fakamahina	Fakamahina	SDG 13	SDG 13.1.1		
Ola 1.3.4. Ngaahi Ngaue Tokoni Faka'ofisi kehe						SDG/TSDF		Patiseti	
Ngaue:	Me'afua Tefito	Taú Fakapaánga 2024/25 (Lolotonga)	Taú Fakapaánga 2025/26	Taú Fakapaánga 2026/27	Taú Fakapaánga 2027/28	Taketi	Meáfua	Lolotonga	Fakalakalaka
a. Teuteu'i CP ngaahi va'a ngaue CP, AMP mo e Patiseti	Fakahu atu CP TFES mo e Patiseti ki he CEO	1/1	1/1	1/1	N1/1	SDG 13	SDG 13.1.1		
b. Lipooti Fakata'u TFES	Fakahu atu lipooti fakata'u TFES	1/1	1/1	1/1	1/1	SDG 13	SDG 13.1.1		

c. Fakapa'anga mei tu'a	Fakahoko ngaue 'i loto taimi kuo tuku mai	100% 'i loto 'i he taimi tuku mai	100% 'i loto 'i he taimi tuku mai	100% 'i loto 'i he taimi tuku mai	100% 'i loto 'i he taimi tuku mai	SDG 13	SDG 13.1.1		
d. Fokotuutuú á e konifelenisi, ako mo e polokalama	Fokotuutuú konifelenisi fakataú á e kau Ófisa Komisoni	100% 'i loto 'i he taimi tuku mai	100% 'i loto 'i he taimi tuku mai	100% 'i loto 'i he taimi tuku mai	100% 'i loto 'i he taimi tuku mai	SDG 13	SDG 13.1.1		
	Fokotuutuú uike Tamateafi fakataú	100% 'i loto 'i he taimi tuku mai	100% 'i loto 'i he taimi tuku mai	100% 'i loto 'i he taimi tuku mai	100% 'i loto 'i he taimi tuku mai	SDG 13	SDG 13.1.1		
Ola 1.3.5. Tokoni Fakalao mo e fale'i tu'utu'uni						SDG/TSDF		Patiseti	
Ngaue:	Me'afua Tefito	Taú Fakapaánga 2024/25 (Lolotonga)	Taú Fakapaánga 2025/26	Taú Fakapaánga 2026/27	Taú Fakapaánga 2027/28	Taketi	Meáfua	Lolotonga	Fakalakalaka
a. Fale'i Fakalao	Taimi totonu hono 'oatu fale'i fakalao	NA	'I loto 'aho ngaue 'e 5	'I loto 'aho ngaue 'e 5	'I loto 'aho ngaue 'e 5	SDG 13	SDG 13.1.1		
	Taimi totonu hono 'oatu fale'i ki he tu'utu'uni	NA	'I loto 'aho ngaue 'e 5	'I loto 'aho ngaue 'e 5	'I loto 'aho ngaue 'e 5	SDG 13	SDG 13.1.1		
	Taimi totonu hono 'oatu fale'i fekau'aki (me'a kehe) me'a fakalao	NA	'I loto 'aho ngaue 'e 5	'I loto 'aho ngaue 'e 05	'I loto 'aho ngaue 'e 5	SDG 13	SDG 13.1.1T		
b. Fakahoko 'a e ngaahi ako & konifelenisi	Lava lelei pea mo taimi totonu hono fakahoko ha ngaahi ako taimi nounou	NA	'I loto 'aho ngaue 'e 10	'I loto 'aho ngaue 'e 10	'I loto 'aho ngaue 'e 10	SDG 13	SDG 13.1.1		
	Lava lelei pea taimi totonu hono fakahoko ha ngaahi ako taimi loloa	NA	'I loto 'aho ngaue 'e 20	'I loto 'aho ngaue 'e 20	'I loto 'aho ngaue 'e 20	SDG 13	SDG 13.1.1		
c. Ngaahi me'a faka'ulungaanga fakaloto'i Potungaue	Taimi totonu ngaue ki ha Ngaahi hopo	NA	'I loto 'aho ngaue 'e 10	'I loto 'aho ngaue 'e 10	'I loto 'aho ngaue 'e 10	SDG 13	SDG 13.1.1		
d. Fakalakalaka'i Lao & toe siofi	Taimi totonu hono fakahu atu ngaahi tu'utu'uni ki he CEO ('I loto taimi palani)	NA	100% kakato	100% kakato	100% kakato	SDG 13	SDG 13.1.1		
	Taimi totonu hono 'oatu e lao ki he CEO	NA	'I loto 'aho ngaue 'e 10	'I loto 'aho ngaue 'e 10	'I loto 'aho ngaue 'e 10	SDG 13	SDG 13.1.1		

	Taimi totonu hono 'oatu ha ngaahi 'analaiso ki ha fiema'u ke tatapuni lao ki he CEO	NA	Fakata'u	Fakata'u	Fakata'u	SDG 13	SDG 13.1.1		
	Taimi totonu hono 'oatu 'a e (me'a kehe) pepa fakalao ki he CEO	NA	'I loto 'aho ngaue 'e 5	'I loto 'aho ngaue 'e 5	'I loto 'aho ngaue 'e 5	SDG 13	SDG 13.1.1		
	Taimi totonu hono toe siofi ngaahi pepa lao 'i he mafai totonu	NA	'I loto 'aho ngaue 'e 3	'I loto 'aho ngaue 'e 3	'I loto 'aho ngaue 'e 3	SDG 13	SDG 13.1.1		
e. Tokanga'i tu'unga fakatu'utamaki	Taimi totonu hono fakahoko 'analaiso tu'unga fakatu'utamaki	NA	July 2025	July 2026	July 2027	SDG 13	SDG 13.1.1		
f. 'Iuniti Fakatotolo	Taimi totonu hono 'oatu ngaahi tokoni fekau'aki mo ha hopo fakaloto'i Potungaue	NA	'I loto 'aho ngaue 'e 3	'I loto 'aho ngaue 'e 3	'I loto 'aho ngaue 'e 3	SDG 13	SDG 13.1.1		
	Taimi totonu taliui fekau'aki mo e vela mo e me'a fakafokifa kehe	NA	'I loto 'aho ngaue 'e 3	'I loto 'aho ngaue 'e 3	'I loto 'aho ngaue 'e 3	SDG 13	SDG 13.1.1		
	Kei tauhi lesisita tu fale	NA	'I loto 'aho ngaue 'e 3	'I loto 'aho ngaue 'e 3	'I loto 'aho ngaue 'e 3	SDG 13	SDG 13.1.1		
Ola 1.3.6. Ngaue Fakatekinikale mo e Fale'i						SDG/TSDF		Patiseti	
Ngaue:	Me'afua Tefito	Taú Fakapaánga 2024/25 (Lolotonga)	Taú Fakapaánga 2025/26	Taú Fakapaánga 2026/27	Taú Fakapaánga 2027/28	Taketi	Meáfua	Lolotonga	Fakalalakaka
Sivi	Fakahoko lelei hono vakai'i ngaahi me'alele	NA	Faka'aho	Faka'aho	Faka'aho	SDG 13	SDG 13.1.1		
	Fakahoko lelei hono vakai'i ngaahi me'a ngaue	NA	Faka'aho	Faka'aho	Faka'aho	SDG 13	SDG 13.1.1		
Ola 1.3.7. Ngaue Fakamatala Tekinolosia & Fetu'utaki									
Ngaue:	Me'afua Tefito	Taú Fakapaánga 2024/25 (Lolotonga)	Taú Fakapaánga 2025/26	Taú Fakapaánga 2026/27	Taú Fakapaánga 2027/28	Taketi	Meáfua	Lolotonga	Fakalalakaka

1. Ngaue tokoni ICT	Fakahoko ngaue ke solova palopalema	NA	Fakahoko í loto he áho ngaue é 5	Fakahoko í loto he áho ngaue é 5	Fakahoko í loto he áho ngaue é 5	SDG 13	SDG 13.1.1		
	Tauhi ki he tuúnga lelei ngaahi naunau fakatekinikale	NA	Fakahoko í loto he áho ngaue é 5	Fakahoko í loto he áho ngaue é 5	Fakahoko í loto he áho ngaue é 5	SDG 13	SDG 13.1.1		
	Tokoni mo e faleí fakatekinikale	NA	Fakahoko í loto he áho ngaue é 5	Fakahoko í loto he áho ngaue é 5	Fakahoko í loto he áho ngaue é 5	SDG 13	SDG 13.1.1		
	Ako mo hono fakalakalakaí tuúnga íai	NA	Kuo ósi fakatokangaí	Kuo ósi fakatokangaí	Kuo ósi fakatokangaí	SDG 13	SDG 13.1.1		
2. Ngaue tokoni ki he Fetuútaki	Fokotuútuú lelei pea mo taimi lelei fetuútaki lolotonga á e meá fakafokifa	NA	Í loto he miniti 10 hono maú	Í loto he miniti 10 hono maú	Í loto he miniti 10 hono maú	SDG 13	SDG 13.1.1		
	Ngaue lelei pea mo taimi ki he ngaahi taliui ki he ngaahi kaunga ngaue mei tuá	NA	Í loto he miniti 30	Í loto he miniti 30	Í loto he miniti 30	SDG 13	SDG 13.1.1		
	Taimi lelei pea mo mahino hono tufaki ngaahi fakamatala ki he ngaahi feituú totonu	NA	Í loto he houa é 1 mei hono fekauí	Í loto he houa é 1 mei hono fekauí	Í loto he houa é 1 mei hono fekauí	SDG 13	SDG 13.1.1		

Fakakatoa ‘o e kau Ngaue ‘i he fakafa’ahinga ‘o e Polokalama Iiki 1.4 – Va’a Ako & Fakalakalaka

Fakamatala	Patiseti Ta’u Fakapa’anga 2024/25	Patiseti Ta’u Fakapa’anga 2025/26	Taú Fakapaánga 2026/27 (Fakafuofua)	Taú Fakapaánga 2027/28 (Fakafuofua)
Fakakatoa = Lolotonga (\$m)	\$.58m	\$.60m	\$.60m	\$.60m
‘Ofisa Taki Ma’olunga	1	1	1	1
Kau Ngaue Taukei	2	2	2	2
Kau Ngaue Kehe	2	2	2	2
Fakakatoa Kau Ngaue Tu’uma’u	5	5	5	5
Kau Ngaue ‘Ikai Tu’uma’u	-	-	-	-

Ola polokalama Iiki:

Fakahoko á e tuútuúni ako pea moe ako taukei ki he tuúnga taau e.g Ako ki he naunau fakatuútamaki; Pukepuke kotoa á e ílo á e kau ngaue, levolo ngaue

Ola 1.4 <u>Ako mo e Fakalakalaka</u>						SDG/TSDF		Patiseti	
Ngaue:	Meáfua Tefito	Taú Fakapaánga 2024/25 (Lolotonga)	Taú Fakapaánga 2025/26	Taú Fakapaánga 2026/27	Taú Fakapaánga 2027/28	Taketi	Meáfua	Lolotonga	Fakalakalaka
1.4.1. Ako Fiemaú	Taimi totonu hono fakahu atu polokalama ki he ako fiema'u	2/2	2/2	2/2	2/2	SDG 13	SDG 13.1.1	Vahenga: \$395,300.00 Ngaue: \$205,600.00	
	Taimi totonu hono fakahu atu ako ki he ta'u he uike faka'osi F.Y.E	1/1	1/1	1/1	1/1				
	Fakahoko lelei ako'i kau ngaue fakalotofonua	6/6	6/6	6/6	6/6				
	Ako fakapatonu ki he kau ngaue ki tu'a ke lava lelei hono fakahoko	2/2	2/2	2/2	2/2				
	Fakahoko lelei ako ki tuá ⁷	100% fiema'u	100% fiema'u	100% fiema'u	100% fiema'u				
1.4.2. Úluaki Ako	Taimi totonu hono fakahoko polokalama likuluti	100% fakatatau mo e palani	100% fakatatau mo e palani	100% fakatatau mo e palani	100% fakatatau mo e palani	SDG 13	SDG 13.1.1		
1.4.3. Ako tuúnga fisikale	Fakahoko hono siv'i tu'unga malohi 'o e sino	100% fakahoko	100% fakahoko	100% fakahoko	100% fakahoko	SDG 13	SDG 13.1.1		

⁷ Fakataumuá ki he ngaahi hoa ngaue, fakalotofonua, etc

Ola 2.1 <u>Tali ui ki he vela ke maluí mouí mo e koloa</u>						SDG/TSDF		Patiseti	
Ngaue:	Meáfua Tefito	Taú Fakapaánga 2024/25 (Lolotonga)	Taú Fakapaánga 2025/26	Taú Fakapaánga 2026/27	Taú Fakapaánga 2027/28	Taketi	Meáfua	Lolotonga	Fakalakalaka
2.1.1. Talui ki he vela mo e meá fakafokifa	Taimi taliui ki he fakatamaki	0 - 5km: í loto miniti 5, 6 - 10km: í loto miniti 10	0 - 5km: í loto miniti 5, 6 - 10km: í loto miniti 10	0 - 5km: í loto miniti 5, 6 - 10km: í loto miniti 10	0 - 5km: í loto miniti 5, 6 - 10km: í loto miniti 10	SDG 13	SDG 13.1.1	Vahenga: \$1,675,700.00 Ngaue: \$480,400.00	
	Muimui ki he ngaahi founga fetu’utaki kotoa	NA	100%	100%	100%	SDG 13	SDG 13.1.1		
	Fakahu atu mo tali ‘a e lipooti fakataki & tekinikale ‘e he CEO	NA	100%	100%	100%	SDG 13	SDG 13.1.1		
Ola 2.2 <u>Ako mo e Fakalakalaka</u>						SDG/TSDF		Patiseti	
Ngaue:	Meáfua Tefito	Taú Fakapaánga 2024/25 (Lolotonga)	Taú Fakapaánga 2025/26	Taú Fakapaánga 2026/27	Taú Fakapaánga 2027/28	Taketi	Meáfua	Lolotonga	Fakalakalaka
2.2.1 Tuúnga hono akoí mo hono sivií ó e kau ngaue kituá	Fakahoko lelei 100% hono ‘oatu ‘o e ngaahi fiema’u ako	100%	100%	100%	100%	SDG 13	SDG 13.1.1		
	Fakahoko lelei 100% hono fakahoko tesi fisikale	100%	100%	100%	100%	SDG 13	SDG 13.1.1		
	Fakahoko lelei 100% hono fakahoko ngaahi polokalama fakamalohisino	100%	100%	100%	100%	SDG 13	SDG 13.1.1		
	Fakahoko 100% hono fakahoko ako me’afakafokifa (faka’aho)	100%	100%	100%	100%	SDG 13	SDG 13.1.1		
	Peseti kau ngaue ‘oku ‘asi mai e fakalakalaka ‘i he sivi he ‘osi ‘a e ta’u fakapa’anga	Hokohoko atu pe sivi	50%	75%	100%	SDG 13	SDG 13.1.1		

2.2.2	Ako mo e ako fakataukei ki tuá	Fakahoko lelei 100% hono fakahoko e ngaahi fiema'u ako kotoa pe	100% fiema'u	100% fiema'u	100% fiema'u	100% fiema'u	SDG 13	SDG 13.1.1		
-------	--------------------------------	---	--------------	--------------	--------------	--------------	--------	------------	--	--

4.2. 4.2 Polokalama 2: Va'a Tamateafi

Fekauáki mo e CP&B fakamuimui	Hokohoko atu	Liliu liki	Liliu Lahi	Foóu
-------------------------------	--------------	------------	------------	------

Ko e liliu iiki ki he Polokalama 2 talu mei he Palani Ngaue (FYE 2024-25).

Fakakatoa 'o e kau ngaue 'i he fakafa'ahinga 'o e Polokalama Iiki 2.1 – Va'a Tamateafi

Fakamatala	Patiseti Ta'u Fakapa'anga 2024/25	Patiseti Ta'u Fakapa'anga 2025/26	Taú Fakapa'anga 2026/27 (Fakafuofua)	Taú Fakapa'anga 2027/28 (Fakafuofua)
Fakakatoa = Lolotonga (\$m)	\$2.0m	\$2.16m	\$2.16m	\$2.16m
'Ofisa Taki Ma'olunga	2	2	2	2
Kau Ngaue Taukei	14	14	14	14
Kau Ngaue Kehe	103	103	103	103
Fakakatoa Kau Ngaue Tu'uma'u	119	119	119	119
Kau Ngaue 'Ikai Tu'uma'u				

Ola ó e polokalama Iiki:

Tamateí ó e vela mo e meá fakafokifa kehe; pukepuke á e levolo maólunga ó e mateuteu í he taimi kotoa ó fakafou he ngaahi ako pea mo e mateuteu ó e naunau ke taliui ki he meá fakafokifa í loto he taimi óku tuku mai;

Fakakatoa kau Ngaue hono fakafa'ahinga he Polokalama Iiki 2.2 – Vaá Malu ó e Kolo

Fakamatala	Patiseti Ta'u Fakapa'anga 20 24/25	Patiseti Ta'u Fakapa'anga 2025/26	Taú Fakapaánga 2026/27 (Fakafuofua)	Taú Fakapaánga 2027/28 (Fakafuofua)
Fakakatoa = Lolotonga (\$m)	\$.32m	\$.32m	\$.32m	\$.32m
'Ofisa Taki Ma'olunga	2	2	2	2
Kau Ngaue Taukei	3	3	3	3
Kau Ngaue Kehe	7	8	8	8
Fakakatoa Kau Ngaue Tu'uma'u	12	13	13	13
Kau Ngaue 'Ikai Tu'uma'u				

Ola ó e Polokalama Iiki:

Hiki'i hake malu mei he vela mo e faka'ehi'ehi 'o fakafou polokalama ako mo e faka'ehi'ehi; ngaue ki he faka'ehi'ehi mei he vela, polokalama ako mo tokangaekina; fakahoko sivi ki he malu mei he vela; fakahoko mo e fakatotolo'i 'o e vela.

Ola 2.2. <u>Faka'ehi'ehi mei he vela mo hono fakasi'isi'i</u>						SDG/TSDF		Patiseti	
Ngaue:	Meáfua Tefito	Taú Fakapaánga 2024/25 (Lolotonga)	Taú Fakapaánga 2025/26	Taú Fakapaánga 2026/27	Taú Fakapaánga 2027/28	Taketi	Meáfua	Lolotonga	Fakalakalaka
2.2.1. Fakahoko hono 'a'ahi ki he malu mei he vela	Fakahoko lelei mo kakato 100% e ngaahi fiema'u 'a'ahi kotoa	100% fiema'u	100% fiema'u	100% fiema'u	100% fiema'u	SDG 13	SDG 13.1.1	Vahenga: \$296,100.00	
2.2.2. Fakahoko e polokalama ako (ngaahi ako)	Fakahoko lelei hono 'oatu 100% ngaahi polokalama kotoa fiema'u	21/69	100% fiema'u	100% fiema'u	100% fiema'u	SDG 13	SDG 13.1.1	Ngaue: \$25,600.00	

2.2.3. Tuku atu ha ngaahi tu'utu'uni mo e fiema'u ki he kakai	Fiema'u 'o e ngaahi polokalama fakatokanga 'oku tuku atu (polokalamaTV & Letio)	42/52	26/26	26/26	26/26	SDG 13	SDG 13.1.1
2.2.4. Fakalakalaka'i Polokalama	Fakatotolo & fokotu'u: Fika 'o e ngaahi palani 'oku 'oatu pea tali 'e he CEO	4/4	4/4	4/4	4/4	SDG 13	SDG 13.1.1
2.2.5. Ako'i (Potungaue) Hoa ngaue	Fakahoko lelei hono 'oatu 100% ako 'oku fekau'i 'e he Komisiona	100% fiema'u	100% fiema'u	100% fiema'u	100% fakahoko	SDG 13	SDG 13.1.1
2.2.6. Fakahoko sivi ki he malu mei he vela	100% fakahoko lelei fiema'u kotoa ki hono sivi'i (mape)	100% fiema'u	100% fiema'u	100% fiema'u	100% fiema'u	SDG 13	SDG 13.1.1
2.2.8. Fakahoko sivi ki he malu mei he vela ki he ngaahi pisinisi laiseni	Fakahoko kakato 100% e ngaahi fiema'u sivi kotoa	100% fiema'u	100% fiema'u	100% fiema'u	100% fiema'u	SDG 13	SDG 13.1.1
2.2.9. Teuteu'i CP, AMP mo e Patiseti 'o e va'a ngaue	Taimi totonu hono 'oatu CP, AMP mo e Patiseti	1/1	1/1	1/1	1/1	SDG 13	SDG 13.1.1

Fakakatoa 'o e kau ngaue 'i he fakafa'ahinga Polokalama liki 2.3 – Taliui ki he me'a fakafokifa

Fakamatala	Patiseti Ta'u Fakapa'anga20 24/25	Patiseti Ta'u Fakapa'anga 2025/26	Taú Fakapaánga 2026/27 (Fakafuofua)	Taú Fakapaánga 2027/28 (Fakafuofua)
Fakakatoa = Lolotonga (\$m)	\$.17m	\$.16m	\$.16m	\$.16m
'Ofisa Taki Ma'olunga	1	1	1	1
Kau Ngaue Taukei	2	2	2	2
Kau Ngaue Kehe	3	3	3	3
Fakakatoa Kau Ngaue Tu'uma'u	6	6	6	6

Kau Ngaue 'Ikai Tu'uma'u				
--------------------------	--	--	--	--

Ola 2.3 <u>Taliui Ki He Me'a Fakafokifa ke Malu'i Mo'ui mo e Koloa</u>						SDG/TSDF		Patiseti	
Ngaue:	Meáfua Tefito	Taú Fakapaánga 2024/25 (Lolotonga)	Taú Fakapaánga 2025/26	Taú Fakapaánga 2026/27	Taú Fakapaánga 2027/28	Taketi	Meáfua	Lolotonga	Fakalakalaka
2.3.1 Taimi taliui ki he ngaahi fakatamaki	0 - 5km: 'i loto miniti 5; 6 - 10km: 'i loto miniti 10	0 - 5km: 'i loto miniti 5; 6 - 10km: 'i loto miniti 10	0 - 5km: 'i loto miniti 5; 6 - 10km: 'i loto miniti 10	0 - 5km: 'i loto miniti 5; 6 - 10km: 'i loto miniti 10	0 - 5km: 'i loto miniti 5; 6 - 10km: 'i loto miniti 10	SDG 13	SDG 13.1.1	Vahenga: \$137,500.00 Ngaue: \$26,600.00	
2.3.2 Taliui ki he ngaahi founa fetu'utaki 'i he SO	NA	100%	100%	100%	100%	SDG 13	SDG 13.1.1		
2.3.3 Tali lipooti fakatamaki & tekinikale 'e he CEO	NA	100%	100%	100%	100%	SDG 13	SDG 13.1.1		

4.3. Fakalahi 1: Analaisio Fakaikiiki Hoa Ngaue

Hoa Ngaue	Kasitoma TFES	Tokonií TFES	Kaungameá mo e TFES	Tokangaí TFES
	Ómai mei/fakahoko ki he TFES			
Kapineti	Fale'i, Fokotu'u Fakakaukau, Fakamatala	Faitu'utu'uni	Ngaue fakatatau moe fiema'u Pule'anga	Tataki
Fale Alea	Fale'i, Fokotu'u Fakakaukau, Fakamatala	Faitu'utu'uni, Lao		Tataki
MDAs	Fale'i, Tataki, Fakahinohino, Fakamatala	Fakamatala	Ngaue fakatatau moe fiema'u Pule'anga, Poupou ki he TSDF	
Ngaue Fakapisinisi	Tuku atu ngaahi Ngaue			
Ngaahi Pisinisi	Fale'i, Tataki, Tu'utu'uni, Ngaue, Fakamatala	Tuku mai ngaahi koloa fakakomesiale, Fai Fatongia, Totongi, Mahu'inga	Poupou'i TSDF, Fakalakalaka Faka'ekonomika	Siofi Fiema'u
NSA, CSO, Ngaahi Siasi	Fale'i, Tataki, Tu'utu'uni, Ngaue, Fakamatala	Kolola, Fai Fatongia, Totongi, Mahu'inga	Poupou'i 'o e TSDF, Ngaue Fakakolo, Ako, Mo'ui	Siofi Fiema'u
Kakai Fakalukufua	Fale'i, Tataki, Tu'utu'uni, Ngaue, Fakamatala	Kolola, Fai Fatongia, Totongi, Mahu'inga	Poupou'i 'o e TSDF	Vouti, Fiema'u
Hoa Ngaue Fakalakalaka	Fale'i, Tataki, Tu'utu'uni, Ngaue, Fakamatala	Tokoni Fakalakalaka mo e Fale'i	Tukuatu ngaahi tokoni fakapa'anga he Polokalama	Fale'i, tataki mo e tu'utu'uni

4.4. Fakalahi 2 Tohi tokoni ki he Fatongia ‘a e TFES

Ko e fatongia ngaue ‘oku lava ia fakahoko ‘i he ngaahi makatu’unga ni, Ngaahi Lao, Ngaahi tu’utu’uni ngaue mo e palani:

Ngaahi Lao

1. Lao Tamate Afi mo e Me’a Fakafokifa ‘a Tonga 2014
2. Lao ki he Ngaahi Langa 2002
3. Lao ki hono Pule’i ‘o e Me’a Fakapa’anga 2002
4. Lao ki hono Pule’i ‘o e Ngaahi Ngaue Fakafokifa 2007
5. Lao Polisi 2010
6. Lao ki he Ma’u Kavamalohi 2010
7. Lao ki he Poate Vai ‘a Tonga
8. Lao ki he Maúánga Ivi 2021

Ngaahi Tuútuúni Ngaue

1. Tu’utu’uni ki he Langa 2007
2. Tuútuúni ki he Lolo 1988

Tu’utu’uni Fakalotofale

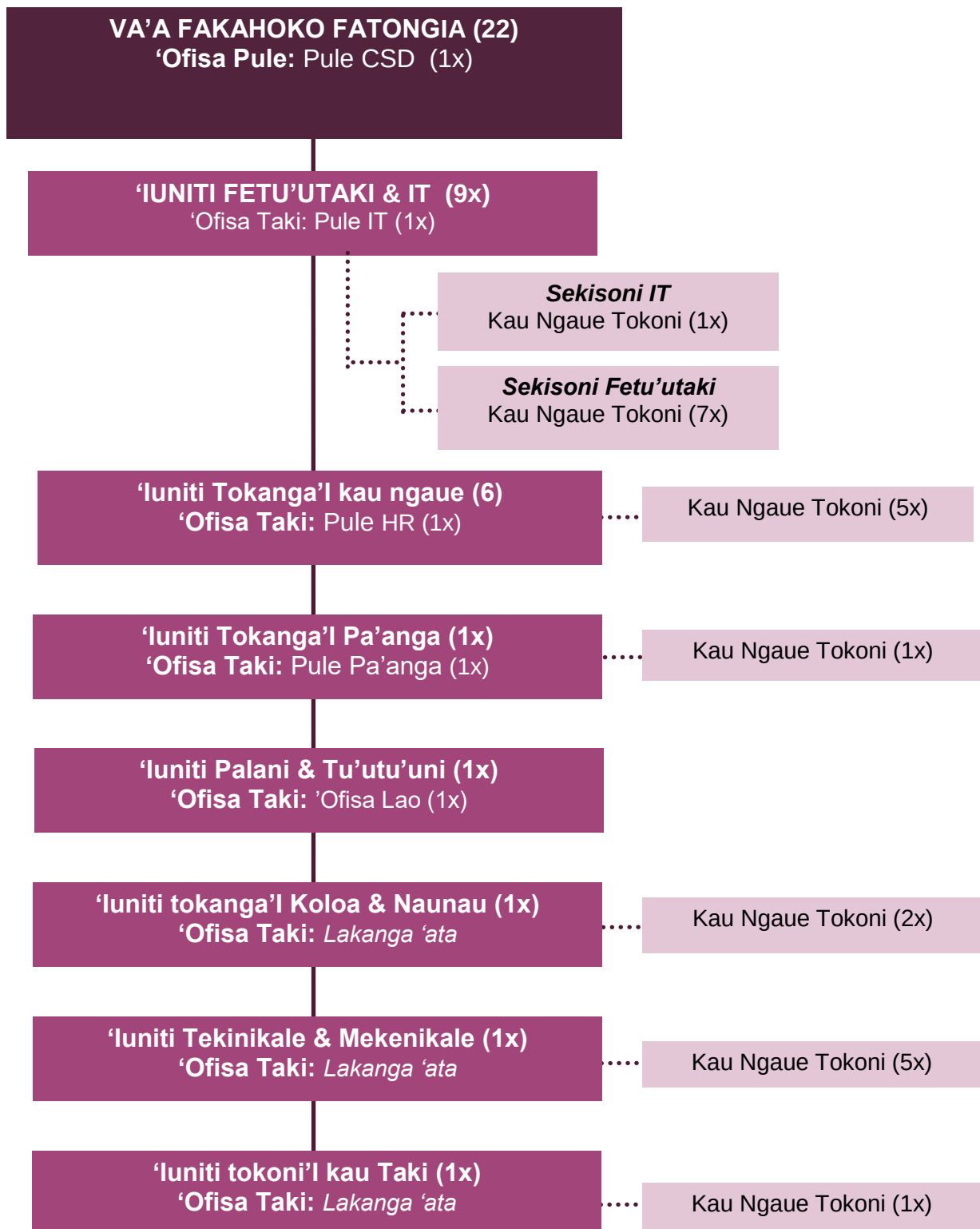
1. Tu’utu’uni ki he Founa Ngäue ki he Ngaue’anga
2. Tu’utu’uni ki he Founa Ngäue Pule’i

Aleapau

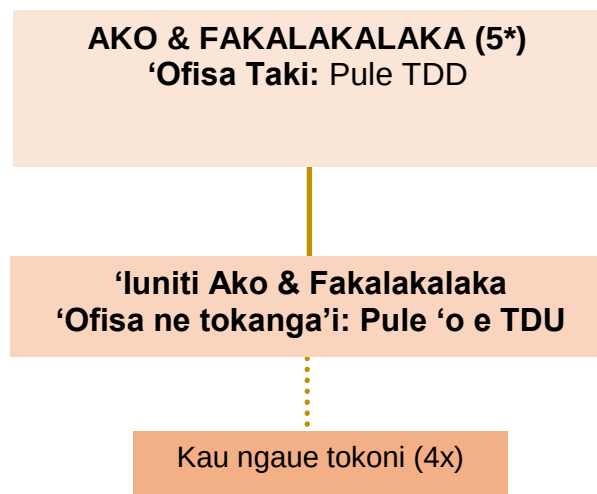
1. Fakamo’oni ki he Aleapau (MOU) ‘i he vaha’a ‘o e TFES mo e SAMFS 2023
2. Lao ki he Ngaahi Langa 2007

4.5. Fakalahi 3: Fa'unga

A: Va'a Fakahoko Fatongia

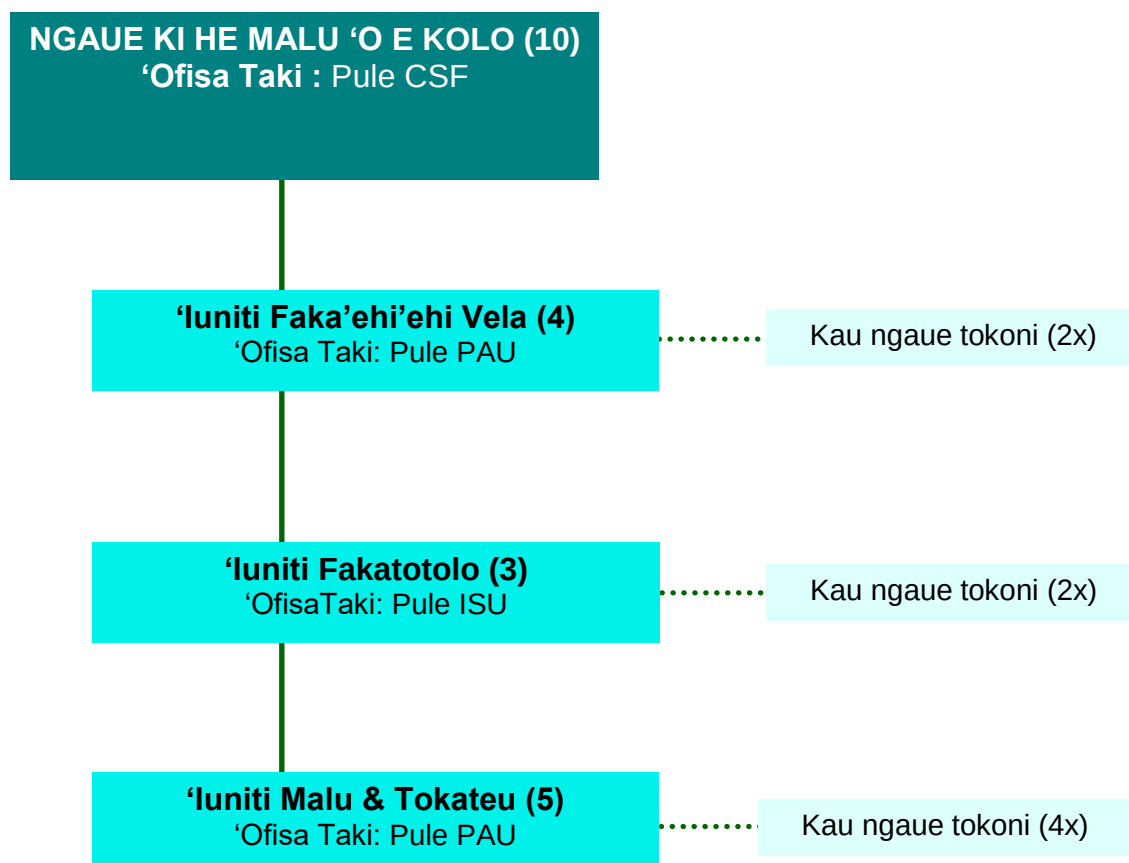

B: Va'a Ako & Fakalalakalaka

*Tanaki mo e toko 20x tamateafi akoako

C: Va'a Malu 'o e Kolo

D: Va'a Ngaue ki he Me'a Fakafokifa

NGAUE KI HE ME'A FAKAFOKIFA (3)
'Ofisa Taki: Pule ERT

Kau ngaue tokoni (3x)

*Kau ngaue tokoni kehe 'e to'o mai ia mei
he ngaahi tafa'aki ngaue hono kotoa ki he
tokolahi fe'unga ki ha fiema'u*

F: 'Ofisi 'o e Tokoni Komisiona (RPD)

'OFISI 'O E TOKONI KOMISIONA (FED)
(2X)
Tokoni Komisiona (1x)

Kau ngaue tokoni (1x)

G: Va'a Tamateafi

